

910.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 24 listopada 1927 r.

o częściowej zmianie ustawy z dnia 28 grudnia 1887 r. o ubezpieczeniu robotników od wypadków.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. № 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1. Ustęp trzeci § 12 ustawy z dnia 28 grudnia 1887 r. (Dz. u. p. austr. № 1 z r. 1888), w brzmieniu, ustalonym ustawą z dnia 7 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. № 65, poz. 413), otrzymuje brzmienie następujące:

„Minister Pracy i Opieki Społecznej ma prawo rozwiązać Zarząd Zakładu Ubezpieczenia i tymczasowo powierzyć sprawowanie wszystkich jego czynności Delegatowi Rządu. Jako organ doradczy Delegata Rządu Minister Pracy i Opieki Społecznej powoła Radę Tymczasową.

Rada Tymczasowa składa się z 12 członków, których powołuje Minister Pracy i Opieki Społecznej: 4 członków z pośród osób teoretycznie i praktycznie obeznanych z ubezpieczeniami społecznymi, 4 członków z pośród przedstawicieli związków zawodowych pracowników i 4 członków z pośród przedstawicieli organizacji pracodawców.

Do czynności Rady Tymczasowej należy wydawanie opinii we wszystkich sprawach, przekazanych Zarządowi Zakładu. Uchwały zapadają większością głosów.

Delegat Rządu zwołuje Radę Tymczasową, przewodniczy jej, oraz ustala szczegółowy regulamin Rady Tymczasowej, który zatwierdza Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Delegat Rządu przeprowadzi w czasie, wyznaczonym przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej, wybory do Zarządu Zakładu Ubezpieczenia.”

Art. 2. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje do dnia 30 listopada 1930 roku.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych:
J. Piłsudski

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
Dr. Dobrucki

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romocki*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

Minister Poczty i Telegrafów: *Bogusław Miedziński*

911.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 24 listopada 1927 r.

o ubezpieczeniu pracowników umysłowych.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. № 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

I. Postanowienia ogólne.

Art. 1. Rozporządzenie niniejsze normuje ubezpieczenie pracowników umysłowych:

- 1) na wypadek braku pracy,
- 2) na wypadek niezdolności do wykonywania zawodu,
- 3) na starość,
- 4) na wypadek śmierci.

II. Osoby podlegające obowiązkowi ubezpieczenia.

Art. 2. Obowiązkowi ubezpieczenia podlegają, o ile rozporządzenie niniejsze nie postanawia inaczej, pracownicy umysłowi bez różnicy płci, którzy:

- 1) są zatrudnieni u innych osób fizycznych lub osób prawnych prawa prywatnego lub publicznego, na obszarze Rzeczypospolitej, bez względu na okres trwania tego zatrudnienia, jak również niezależnie od wysokości wynagrodzenia za świadczone usługi oraz okresów wypłaty;
- 2) ukończyli szesnaście lat życia;
- 3) nie przekroczyli sześćdziesięciu lat życia w chwili objęcia zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w myśl rozporządzenia niniejszego, względnie którzy przekroczyli sześćdziesiąt lat życia, a przed osiągnięciem powyższego wieku byli ubezpieczeni, o ile odnośne miesiące składkowe podlegają zaliczeniu do ubezpieczenia (art. 113, 118, 120, 145, 147, 154 i 155).

Pracownicy umysłowi, mający obywatelstwo polskie, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia w myśl rozporządzenia niniejszego w czasie swego zatrudnienia przy oficjalnych polskich placówkach zagranicznych (przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsulatory),

o ile nie podlegają obowiązkowi analogicznego ubezpieczenia na podstawie ustawodawstwa, obowiązującego w miejscu zatrudnienia.

Art. 3. Za pracowników umysłowych w rozumieniu rozporządzenia niniejszego uważa się:

1) osoby, spełniające czynności administracyjne i nadzorcze, jako to: zarządców i kierowników wszelkich przedsiębiorstw i zakładów, gospodarstw rolnych i leśnych lub połączonych z nimi przedsiębiorstw, inżynierów, techników, konstruktorów, sztygarów, kontrolerów, oficjalistów rolnych i leśnych, majstrów lub równorzędnych z nimi pracowników, którzy kierują technicznie pracą w zakładzie lub jego oddziałach i są za całość tej pracy odpowiedzialni, i t. p.;

2) osoby, uprawiające sztuki wyzwolone, bez względu na wartość artystyczną produkcji (malarze, rzeźbiarze, śpiewacy, muzycy i t. p.);

3) artystyczny personel teatrów, orkiestr, twórci filmowych, stacji nadawczych radiowych oraz doradców literackich i muzycznych;

4) dziennikarzy;

5) personel lekarski, dentystyczny, weterynaryjny, oraz wykwalifikowany pomocniczy personel lekarski, dentystyczny i weterynaryjny;

6) osoby, spełniające czynności biurowe i kancelaryjne, oraz czynności rachunkowe, rysunkowe i kalkulacyjne;

7) telefonistów i telegrafistów;

8) farmaceutów, drogistów, kasjerów, dysponentów, sprzedawców podróżujących, akwizytorów;

9) sprzedawców i ekspedjentów sklepowych i księgarskich, o ile ukończyli sześć klas szkoły średniej ogólnokształcącej państwowej lub prywatnej z prawami szkół państwowych albo szkołę średnią zawodową albo, o ile ukończyli zawodową szkołę dokształcającą i odbyli praktykę, której warunki określi w drodze rozporządzenia Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu i Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, z uwzględnieniem stosunków lokalnych i zawodowych;

10) nauczycieli i wychowawców;

11) kapitanów, oficerów pokładowych i maszynowych, zarządców i asystentów zarządu polskich statków morskich lub rzecznych, jako też osoby, spełniające czynności, połączone z zajmowaniem równorzędnego lub wyższego stanowiska.

Art. 4. Minister Pracy i Opieki Społecznej może w drodze rozporządzenia, wydanego w porozumieniu z interesowanymi ministrami, rozszerzyć obowiązek ubezpieczenia w myśl rozporządzenia niniejszego na inne, niewymienione w art. 3, kategorie pracowników, których czynności uzasadniałyby zaliczenie do pracowników umysłowych.

III. Osoby zwolnione od obowiązku ubezpieczenia.

Art. 5. Z pośród osób, posiadających warunki, wymienione w art. 2 do 4, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia:

1) osoby, niezdolne do wykonywania swego zawodu (art. 22 ust. 2 i 3);

2) osoby, otrzymujące zaopatrzenie (pensje, renty, emerytury i t. p.) co najmniej w wysokości 40% pierwszego wynagrodzenia służbowego, jakie te osoby otrzymały na posadzie, objętej po przyznaniu im zaopatrzenia;

3) osoby, których czynności, uzasadniające obowiązek ubezpieczenia, stanowią zajęcie uboczne, przynoszące dochód niższy, niż inne stałe czynności zarobkowe, nie uzasadniające obowiązku ubezpieczenia;

4) mianowani na stałe (etatowi) funkcjonariusze państwowi oraz praktykanci względnie aplikanci; pracownicy zaś przedsiębiorstw i zakładów państwowych, o ile przysługuje im prawo do uposażenia emerytalnego nie mniejszego od przysługującego funkcjonariuszom państwowym lub przewidzianego w rozporządzeniu niniejszym;

5) pracownicy Banku Polskiego, Pocztovej Kasy Oszczędności, Państwowego Banku Rolnego i Banku Gospodarstwa Krajowego, jeśli przysługuje im prawo do uposażenia emerytalnego nie mniejszego od przysługującego funkcjonariuszom państwowym lub przewidzianego w rozporządzeniu niniejszym;

6) pracownicy związków komunalnych oraz ich przedsiębiorstw i zakładów, jako też pracownicy innych instytucji o charakterze publiczno-prawnym oraz przedsiębiorstw lub zakładów tych instytucji, o ile mają zapewnione prawa do uposażenia emerytalnego nie mniejszego od przysługującego funkcjonariuszom państwowym lub przewidzianego w rozporządzeniu niniejszym;

7) duchowni, zakonnicy i zakonnice oraz osoby należące do zgromadzeń i stowarzyszeń religijnych wszelkich wyznań lub stowarzyszeń dobroczynnych, o ile z pobudek religijnych lub humanitarnych zajmują się nauczaniem, pielęgowaniem chorych lub innymi czynnościami użyteczności społecznej, nie pobierając za to innego wynagrodzenia prócz utrzymania;

8) cudzoziemcy-pracownicy przedstawicielstw dyplomatycznych i konsularnych państw obcych oraz międzynarodowych komisji;

9) uczniowie szkół średnich ogólnokształcących, państwowych szkół zawodowych oraz zakładów, uznanych przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne — w czasie studiów w tych zakładach;

10) pracownicy przedsiębiorstw scenicznych lub orkiestralnych, nie mających stałej siedziby.

Art. 6. Na własne żądanie będą zwolnieni od obowiązku ubezpieczenia:

1) studenci (zwyczajni słuchacze) państwowych szkół akademickich oraz innych szkół wyższych, które oznaczy Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego;

2) aplikanci adwokaccy i kandydaci notarialni;

3) lekarze i weterynarze;

4) zatrudnieni u techników cywilnych, mających prawo samodzielnego prowadzenia robót (inżynierów wszelkich kategorii, architektów i mierniczych), kandydaci do tego zawodu;

5) pochodzący z wyboru członkowie organów osób prawnych;

6) duchowni uznanych w państwie wyznań, o ile nie są objęci art. 5 punkt 4 lub 7;

7) rodzice (teść, teściowa), dziadkowie i małżonek (małżonka) pracodawcy; pracownicy zaś pozostający do pracodawcy w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii zstępnej albo w stosunku pasierbów, dzieci pasierbów, małżonków pasierbów lub małżonków dzieci pasierbów pod warunkiem, że żyją z pracodawcą we wspólnym gospodarstwie domowym.

IV. Powstanie i ustanie obowiązku ubezpieczenia.

Art. 7. Obowiązek ubezpieczenia rozpoczyna się od pierwszego dnia tego miesiąca kalendarzowego, w którym pracownik objął zajęcie, uzasadniające ten obowiązek, a zajęcie trwało przynajmniej czternaście dni w ciągu tego miesiąca kalendarzowego, w przeciwnym zaś razie od pierwszego dnia następnego miesiąca kalendarzowego z tem samym zastrzeżeniem.

Obowiązek ubezpieczenia ustaje z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym osoba ubezpieczona utraciła charakter pracownika umysłowego lub warunki, określone w art. 2, albo uzyskała prawo do renty inwalidzkiej, względnie starczej, z zastrzeżeniem postanowień art. 24 ust. 3 i 4.

Pracownika, nie wykonywającego faktycznie czynności służbowych, uważa się za pozostającego w zatrudnieniu tak długo, jak długo otrzymuje od pracodawcy wynagrodzenie lub ma prawo do wynagrodzenia.

V. Zachowanie uzyskanych uprawnień po ustaniu obowiązku ubezpieczenia.

Art. 8. Uprawnienia do świadczeń, przewidzianych w rozporządzeniu niniejszem w wypadkach, określonych w art. 1 punkty 2 do 4, pozostają w mocy przez okres osiemnastu miesięcy po ustaniu ubezpieczenia obowiązkowego i zaprzestaniu ewentualnego dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia w tej wysokości, w jakiej przysługiwały ubezpieczonemu w chwili ustania ubezpieczenia względnie zaprzestania dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia.

Do powyższego osiemnasto-miesięcznego okresu nie wlicza się:

1) służby wojskowej, niewoli lub internowania,
2) czasu, w ciągu którego niemożliwe było uzyskanie zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia, z powodu działań wojennych, prowadzonych na obszarze, na którym znajduje się miejsce zamieszkania ubezpieczonego,

3) czasu udowodnionej choroby, uniemożliwiającej objęcie względnie wykonywanie zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia, o ile ubezpieczony nie otrzymuje wynagrodzenia od pracodawcy ani nie przysługuje mu prawo do wynagrodzenia,

4) czasu pozostawania bez zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia z powodu niemożności znalezienia odpowiedniego zajęcia (art. 18 i 19) pod warunkiem składania w czasie pozostawania

bez pracy poświadczeń urzędu pośrednictwa pracy o niemożności znalezienia odpowiedniego zajęcia.

VI. Dobrowolne kontynuowanie ubezpieczenia obowiązkowego i dobrowolne ubezpieczenie.

Art. 9. Osoby, których obowiązkowe ubezpieczenie ustało z jakiegokolwiek powodu, z wyjątkiem niezdolności do wykonywania zawodu, mają prawo dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia, określonego w art. 1 punkty 2 do 4, pod warunkiem osiągnięcia w chwili ustania obowiązkowego ubezpieczenia co najmniej czterech miesięcy składkowych.

Dobrowolne kontynuowanie ubezpieczenia dopuszczalne jest za opłatą składki ubezpieczeniowej, ustalonej według zasad ubezpieczenia prywatnego (uwzględniającego ryzyko indywidualne), a przypadającej od zadeklarowanej sumy, która nie może być niższą od ostatniej płacy podstawowej (art. 14). Zasady obliczania składki za dobrowolne kontynuowanie ubezpieczenia zatwierdza państwowa władza nadzorcza.

Dobrowolne kontynuowanie ubezpieczenia z płacą podstawową niższą od ostatniej przed ustaniem obowiązkowego ubezpieczenia jest dopuszczalne pod warunkiem udowodnienia, że odpowiada ona rzeczywistym dochodom uprawnionego do kontynuowania.

Ubezpieczony obowiązkowo ma prawo, w razie znizienia jego wynagrodzenia służbowego, utrzymać swoje ubezpieczenie w pierwotnej grupie zarobkowej, opłacając z własnych funduszy różnicę między składką pierwotną wyższą a składką bieżącą, przypadającą od znizonego wynagrodzenia (częściowe kontynuowanie dobrowolne).

Prawo dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia ustaje w wypadkach, gdy ubezpieczony:

- 1) zgłosi zaprzestanie kontynuowania ubezpieczenia,
- 2) zgłosi roszczenie o zwrot składek (art. 68),
- 3) stał się niezdolny do wykonywania swego zawodu (art. 22 ust. 2 i 3),
- 4) zalega z opłatą składki przez dwanaście miesięcy od chwili jej płatności.

Art. 10. Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych uprawniony jest do prowadzenia działu dobrowolnego ubezpieczenia, określonego w art. 1 punkty 2 do 4, osób, nie podlegających obowiązkowi ubezpieczenia, tudzież osób, podlegających temu obowiązkowi a pragnących zapewnić sobie świadczenia wyższe od przysługujących im z tytułu ubezpieczenia obowiązkowego.

Zasady i warunki, na jakich oparte będzie ubezpieczenie dobrowolne, oraz taryfy ubezpieczeniowe określi statut zakładu.

VII. Wynagrodzenie podlegające zaliczeniu do ubezpieczenia obowiązkowego.

Art. 11. Do wynagrodzenia, podlegającego zaliczeniu do ubezpieczenia, należy, prócz miesięcznej płacy stałej w gotówce, także udział w zyskach, wynagrodzenie w naturze i wszelkie inne wynagrodzenia, które ubezpieczony otrzymuje na podstawie prze-

pisów prawnych, umowy lub zwyczaju, zamiast płacy lub obok niej.

Za wynagrodzenie miesięczne przyjmuje się przy dziennej wypłacie dwudziestopięciokrotne wynagrodzenie dzienne, przy wypłacie zaś tygodniowej czterokrotne wynagrodzenie tygodniowe.

Wynagrodzenie, pobierane w całości lub w pewnej jego części w dłuższych niż jeden miesiąc odstępach czasu, oblicza się w odpowiednim stosunku miesięcznym.

Art. 12. Wynagrodzenie zmienne (tantjema, prowizja i t. p.) obliczać należy w pierwszym okresie rozrachunkowym w umówionej między pracodawcą a pracownikiem lub określonej zgodnie przez pracodawcę i pracownika przypuszczalnej kwocie, a następnie w miesięcznej stosunkowej części kwoty, otrzymanej w poprzednim okresie rozrachunkowym od tego samego pracodawcy.

W braku umówionej lub zgodnie określonej przypuszczalnej kwoty minimalnej, pracownik, otrzymujący wynagrodzenie zmienne, podlega ubezpieczeniu w pierwszym okresie rozrachunkowym w grupie zarobkowej A (art. 14), o ile jego płaca stała nie uzasadnia zaliczenia go do grupy wyższej.

W wypadku gdy pracownik, mający kilka zajęć, uzasadniających obowiązek ubezpieczenia, otrzymuje wynagrodzenie równocześnie od kilku pracodawców, do ubezpieczenia zalicza się sumę otrzymywanych przez pracownika wynagrodzeń do maksymalnej wysokości, ustalonej w art. 14 ust. 2.

Art. 13. Wartość wynagrodzenia w naturze ustala Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, względnie na wniosek tego zakładu powiatowa władza administracji ogólnej miejsca zatrudnienia pracownika, po wysłuchaniu opinii organizacji pracowników i pracodawców.

Art. 14. Osoby, podlegające obowiązkowi ubezpieczenia, zaliczane będą stosownie do otrzymywanego wynagrodzenia (art. 11 do 13) do następujących grup zarobkowych:

Grupa zarobkowa.	Odpowiadająca jej płaca podstawowa.
A od 60 do 90 zł. miesięcznie wyłącznie	60 zł.
B " 90 " 120 " " "	90 "
C " 120 " 150 " " "	120 "
D " 150 " 180 " " "	150 "
E " 180 " 220 " " "	180 "
F " 220 " 260 " " "	220 "
G " 260 " 300 " " "	260 "
H " 300 " 360 " " "	300 "
I " 360 " 420 " " "	360 "
J " 420 " 480 " " "	420 "
K " 480 " 560 " " "	480 "
L " 560 " 640 " " "	560 "
M " 640 " 720 " " "	640 "
N " 720 i wyżej	720 "

Osoby, nie otrzymujące za swoje usługi żadnego wynagrodzenia lub niższe od sześćdziesięciu złotych miesięcznie, podlegają ubezpieczeniu wedle grupy A, osoby zaś otrzymujące wynagrodzenie miesięczne, przekraczające siedemset dwadzieścia złotych, zalicza się do grupy najwyższej: N odnośnie do ubezpieczenia, określonego w art. 1 punkty 2 do 4, — zaś L odnośnie do ubezpieczenia na wypadek braku pracy.

Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej uchylić podział na grupy zarobkowe i wprowadzić jako podstawę wymiaru składek ubezpieczeniowych rzeczywiście otrzymywane wynagrodzenia z określeniem maksymalnej granicy policzalnego wynagrodzenia i z odpowiednim zaokrągleniem otrzymywanego miesięcznego wynagrodzenia.

Rada Ministrów może również w tym samym trybie wprowadzić, w razie zmiany stosunków gospodarczych, dalsze, wyższe grupy zarobkowe lub obniżyć grupy, określone w ustępie pierwszym.

VIII. Rodzaje świadczeń ubezpieczeniowych i warunki ich uzyskania.

Art. 15. Świadczenia, przewidziane w rozporządzeniu niniejszem, są następujące:

A) Świadczenia na wypadek braku pracy:

- 1) zasiłek w razie braku pracy (art. 17);
- 2) opłata składek za ubezpieczenie na wypadek choroby ubezpieczonego, pozostającego bez pracy (art. 17 i 20);
- 3) zapomoga na podróż (art. 17 i 21);

B) Świadczenia emerytalne:

- 1) renta inwalidzka (art. 22 i 23);
- 2) renta starcza (art. 24);
- 3) pomoc lecznicza dla ubezpieczonego (art. 25);
- 4) renta wdowia (art. 26) lub renta wdowca (art. 27);
- 5) renta sieroca (art. 28 i 29);
- 6) jednorazowa odprawa dla ubezpieczonego lub dla wdowy (wdowca) względnie dla sierot lub rodziców ubezpieczonego (art. 30).

Art. 16. Świadczenia, określone w art. 15, z wyjątkiem jednorazowej odprawy (art. 15 lit. B punkt 6), uzależnione są, poza szczególnymi warunkami uzyskania praw do poszczególnych świadczeń, od przebycia określonego niżej, minimalnego okresu ubezpieczenia, uzasadniającego prawo do świadczeń (okres wyczerkiwania).

Okres ten dla uzyskania praw do świadczeń na wypadek braku pracy (art. 15 lit. A) wynosi sześć miesięcy składkowych, przebytych w ciągu ostatniego roku, licząc wstecz od dnia utraty zajęcia.

Ponowne uzyskanie praw do świadczeń na wypadek braku pracy, po ustaniu tych praw w myśl art. 57, nastąpić może po przebyciu sześciu miesięcy składkowych w ciągu ostatniego roku, licząc wstecz od dnia utraty ostatniego zajęcia.

Czas ćwiczeń wojskowych oraz czas choroby stanowi przerwę, o którą przedłuża się powyższy okres roczny.

Dla świadczeń emerytalnych (art. 15 lit. B), z wyjątkiem jednorazowej odprawy (art. 15 lit. B punkt 6),

okres, uzasadniający prawa do świadczeń (okres oczekiwania), wynosi sześćdziesiąt miesięcy składkowych, osiągniętych przed zajściem wypadku, uprawniającego do tych świadczeń; warunek ten odpada, jeżeli niezdolność do wykonywania zawodu lub śmierć ubezpieczonego nastąpiła wskutek wypadku, uprawniającego do świadczeń w myśl postanowień obowiązujących przepisów prawnych o ubezpieczeniu od nieszczęśliwych wypadków.

Art. 17. Do świadczeń na wypadek braku pracy ma prawo ubezpieczony, o ile:

1) jest zdolny do pracy;
2) pozostaje nieprzerwanie bez pracy z powodu niemożności znalezienia odpowiedniego zajęcia (art. 18 i 19);

3) w sposób przepisany zgłosił swoje roszczenie.

W razie, gdy dwa co najmniej miesięczne okresy czasu, w ciągu którego ubezpieczony pozostawał bez pracy, przegradza okres przejściowego zajęcia, trwającego nie dłużej niż dwa miesiące, przyjmuje się, iż ubezpieczony pozostaje nieprzerwanie bez pracy w rozumieniu punktu 2 ust. 1, z zastrzeżeniem postanowienia art. 50 punkt 8.

Prawo do świadczeń na wypadek braku pracy nie powstaje dla ubezpieczonej osoby, o ile:

1) pozostaje bez zajęcia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia, z powodu gospodarczego usamodzielnienia się;

2) opuściła zajęcie w związku z zawarciem małżeństwa, o ile chodzi o osoby płci żeńskiej.

Prawo do zasiłku na wypadek braku pracy nie przysługuje ubezpieczonemu, który w ostatnio utraconem zajęciu nie otrzymywał żadnego wynagrodzenia ani w gotówce, ani w naturze.

Art. 18. Za zajęcie odpowiednie w rozumieniu art. 17 ust. 1 punkt 2 uważać należy każde zajęcie, odpowiadające zdolnościom fizycznym, zawodowemu wykształceniu i uzdolnieniu ubezpieczonego, a nieszkodliwe dla zdrowia lub obyczajności.

Pozostający bez pracy jest obowiązany przyjąć zaproponowane mu zajęcie, określone w ustępie poprzednim.

Pozostający bez pracy obowiązany jest przyjąć zaproponowane mu zajęcie, określone w ustępie pierwszym, także poza okresem jego dotychczasowego miejsca zatrudnienia lub miejsca pobytu, jeżeli na nowym miejscu zatrudnienia możliwe jest dla niego otrzymanie odpowiedniego mieszkania.

Art. 19. Zajęcie uważa się za nieodpowiednie:

1) jeżeli wynagrodzenie jest niższe lub warunki pracy są gorsze, niż stosowane ogólnie w miejscu nowego zatrudnienia;

2) jeżeli przedsiębiorstwo, w którym zaproponowano zajęcie, objęte jest zatargiem gospodarczym.

Art. 20. Do ubezpieczenia w Kasie Ubezpieczeń Społecznych na wypadek choroby, za opłatą odpowiedniej (art. 36) składki ze strony Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, ma prawo osoba, uprawniona do świadczeń z powodu braku pracy (art. 17 ust. 1 i 2), która z tytułu ubezpieczenia jej w Kasie Ubezpieczeń Społecznych przed utratą zajęcia nie posiada już prawa do pomocy leczniczej i za-

siłków pieniężnych, a w wypadku, przewidzianym w art. 17 ust. ostatni, ta osoba, która nie posiada już prawa do pomocy leczniczej.

Art. 21. Prawo do zapomogi na podróż ma pozostający bez pracy, który otrzymał zajęcie odpowiednie (art. 18) poza miejscem poprzedniego zatrudnienia lub zamieszkania.

Art. 22. Do renty inwalidzkiej ma prawo ubezpieczony, niezdolny do wykonywania swego zawodu, niezależnie od wieku.

Za niezdolnego do wykonywania swego zawodu uważa się pracownika, którego zdolność do wykonywania zawodu wskutek ułomności cielesnej lub umysłowej względnie wskutek upadku sił fizycznych lub umysłowych obniżyła się poniżej 50% zdolności osób zdrowych fizycznie i umysłowo, o podobnym uzdolnieniu zawodowym.

Przy rozstrzyganiu kwestji, które zajęcie pracownika uważać należy za jego zawód, należy brać pod uwagę przedewszystkiem fachowe wykształcenie pracownika, następnie długość okresu wykonywania danego zajęcia w czasie posiadania zdolności zawodowej, oraz przynależność zawodową, jakiej pracownik dawał wyraz w okresie pełnej zdolności zawodowej, a wreszcie inne stosowne znamiona istotne.

Art. 23. Do renty inwalidzkiej nie ma prawa ten, kto niezdolność do wykonywania swego zawodu spowodował rozmyślnie.

W tym wypadku można przyznać osobom, mającym prawo do alimentacji ze strony ubezpieczonego, wsparcie do wysokości renty inwalidzkiej, do jakiej miałby prawo ubezpieczony.

Art. 24. Prawo do renty starczej przysługuje ubezpieczonemu:

1) płci męskiej—po ukończeniu sześćdziesięciu pięciu lat życia lub po osiągnięciu czterystu osiemdziesięciu miesięcy składkowych i ukończeniu przynajmniej sześćdziesięciu lat życia;

2) płci żeńskiej—po ukończeniu sześćdziesięciu pięciu lat życia lub osiągnięciu czterystu dwudziestu miesięcy składkowych i ukończeniu przynajmniej pięćdziesięciu pięciu lat życia.

Prawo do renty starczej jest niezależne od okoliczności, czy ubezpieczony jest zdolny do wykonywania swego zawodu oraz czy pozostaje nadal na posadzie.

Odroczenie pobierania renty starczej, przy równoczesnej dalszej opłacie składek ubezpieczeniowych, może na żądanie uprawnionego nastąpić tylko w tym wypadku, gdy uprawniony nie osiągnął jeszcze czterystu osiemdziesięciu miesięcy składkowych i pozostaje w zatrudnieniu, uzasadniającem obowiązek ubezpieczenia. Po osiągnięciu czterystu osiemdziesięciu miesięcy składkowych ustaje w każdym wypadku obowiązek opłaty składek ubezpieczeniowych.

Za pracownika, który zażądał odroczenia pobierania renty starczej, uiszcza pracodawca przez cały czas jego dalszego zatrudnienia składkę ubezpieczeniową na tych samych zasadach, jakie obowiązywałyby go, gdyby pracownikowi prawo do renty starczej nie przysługiwało; zgłoszenie się ubezpieczonego

o rentę starczą zwalnia pracodawcę od dalszej opłaty składek.

Art. 25. Do pomocy leczniczej na koszt Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych ma prawo ubezpieczony, który po wyczerpaniu okresu zasiłkowego w Kasie Ubezpieczeń Społecznych, jest nadal chory, a to niezależnie od prawa do renty inwalidzkiej lub starczej.

Art. 26. Do renty wdowiej ma prawo wdowa, pozostała po ubezpieczonym, który w chwili swej śmierci otrzymywał na podstawie rozporządzenia niniejszego rentę inwalidzką lub starczą, względnie któremu w chwili śmierci przysługiwało uprawnienie do takiej renty, o ile nie zachodzą określone niżej okoliczności, wykluczające prawo do renty wdowiej.

Okolicznościami, wykluczającymi prawo do renty wdowiej, są:

1) śmierć ubezpieczonego małżonka przed upływem sześciu miesięcy od dnia zawarcia małżeństwa, z wyjątkiem wypadku, gdy śmierć nastąpiła wskutek przyczyn, które zaszły po zawarciu małżeństwa;

2) zawarcie związku małżeńskiego z ubezpieczonym po ukończeniu przez niego pięćdziesięciu pięciu lat życia lub w chwili, gdy pobierał on już rentę inwalidzką względnie starczą na podstawie rozporządzenia niniejszego;

3) spowodowany winą małżonki rozdział małżeństwa, obowiązujący małżonków w chwili śmierci, a orzeczony w sposób, przewidziany w obowiązujących przepisach prawnych;

4) rozwód, przeprowadzony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi.

Art. 27. Pod analogicznymi warunkami, jak w art. 26, ma prawo do renty po zmarłej ubezpieczonej osobie płci żeńskiej pozostały małżonek, niezdolny do wykonywania swego zawodu (art. 22 ust. 2 i 3), o ile i jak długo nie posiada niezbędnych środków utrzymania, a zmarła małżonka ponosiła w całości lub w przeważnej części wydatki połączone z utrzymaniem rodziny.

Art. 28. Prawo do renty sieroczej powstaje dla każdego dziecka poniżej lat osiemnastu w razie śmierci ubezpieczonego ojca lub ubezpieczonej matki, o ile zmarły ojciec lub matka otrzymywali rentę inwalidzką względnie starczą, albo przysługiwało im w chwili śmierci uprawnienie do takiej renty.

W wypadku, gdy dziecku przysługuje równocześnie prawo do renty sieroczej po ubezpieczonym ojcu i po ubezpieczonej matce, wymierza się rentę sierocą tylko po ojcu lub tylko po matce, zależnie od tego, po którym z nich należy się renta wyższa.

Prawo do renty sieroczej przysługuje dziecku, niezdolnemu do zarobkowania wskutek ułomności cielesnej lub umysłowej, także po ukończeniu osiemnastu lat przez cały czas trwania tej niezdolności, o ile ona istniała już przed osiągnięciem powyższego wieku.

Dziecko, odbywające studia w zakładach naukowych publicznych lub mających prawo publiczności, ma prawo do renty sieroczej do ukończenia studiów, najdłużej jednak do ukończenia dwudziestego czwartego roku życia.

Art. 29. Dzieci uprawnione (legitymowane) posiadają równe prawa z dziećmi ślubnymi.

Dzieci naturalne (nieślubne) mają w stosunku do matki te same prawa, jakie przysługują dzieciom ślubnym, w stosunku zaś do ojca naturalnego tylko w wypadkach następujących:

1) jeżeli ojcostwo zostało już za życia ubezpieczonego sądownie ustalone, lub pozasądownie uznane, a ubezpieczony żył na utrzymanie dziecka;

2) jeżeli ojcostwo w stosunku do dziecka naturalnego, urodzonego po śmierci ubezpieczonego, zostało sądownie ustalone.

Dzieci przysposobione (przybrane) mają prawo do rent sierocych, o ile zostały przysposobione (przybrane) przynajmniej na rok przed zajściem okoliczności, uprawniających do renty inwalidzkiej lub starczej i o ile nie mają prawa do renty po ojcu lub po matce.

Pasierbowie i pasierbice, wnuki i wnuczki mają prawo do rent sierocych, o ile pozostawali na utrzymaniu osoby ubezpieczonej przynajmniej rok bezpośrednio przed nastaniem niezdolności do wykonywania zawodu lub przed śmiercią osoby ubezpieczonej, i o ile powyższe prawo nie służy im po ojcu lub po matce.

Art. 30. Prawo do jednorazowej odprawy mają:

1) ubezpieczony, który stał się trwale niezdolny do wykonywania swego zawodu (art. 22 ust. 2 i 3), a nie ma prawa do renty inwalidzkiej jedynie z tego powodu, że nie przebył okresu, wskazanego w art. 16 ust. 1 i 5;

2) wdowa (wdowiec), pozostała po ubezpieczonym, nie mająca prawa do renty wdowiej jedynie z tego powodu, że ubezpieczony nie przebył okresu, wskazanego w art. 16 ust. 1 i 5, o ile sam ubezpieczony nie podjął odprawy w myśl punktu 1;

3) w braku uprawnionej wdowy (wdowca), łącznie sieroty przy analogicznym zastosowaniu warunków, określonych w punkcie 2;

4) w braku osób, wskazanych w punktach 2 i 3, pozostała po śmierci ubezpieczonego matka, a w braku uprawnionej matki, ojciec ubezpieczonego w tym wypadku:

a) gdy wyłącznie lub przeważnie pozostawali na utrzymaniu ubezpieczonego i nie mają niezbędnych środków utrzymania, oraz

b) gdy ubezpieczony nie otrzymał jednorazowej odprawy w myśl punktu 1, ani nie otrzymywał renty inwalidzkiej lub starczej w myśl rozporządzenia niniejszego.

Na żądanie osób, uprawnionych do jednorazowej odprawy w myśl punktu 4, będzie im wypłacana zamiast jednorazowej odprawy renta obliczona z uwzględnieniem wysokości należnej odprawy i wieku uprawnionej osoby. Taryfę dla obliczania tych rent zatwierdza państwowa władza nadzorcza.

Art. 31. W razie gdy o osobie ubezpieczonej nie było żadnych wiarogodnych wieści przez przeciąg jednego roku, licząc od zajścia okoliczności, czyniących jej śmierć prawdopodobną, lub od ostatniego dnia tego miesiąca kalendarzowego, do którego odnosi się ostatnia wiadomość o danej osobie, a okoliczności czynią jej śmierć prawdopodobną, powstają

dla członków rodziny takiej osoby zaginionej te same prawa do świadczeń, przewidzianych w rozporządzeniu niniejszem, jakieby im przysługiwały, gdyby osoba ubezpieczona zmarła.

Na żądanie Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych wzywa właściwy sąd powiatowy (pokoju) wskazane przez zakład osoby w celu zbadania ich pod przysięgą co do prawdziwości wiadomości o osobie zaginionej, podanych poprzednio przez rodzinę.

Jako dzień domniemanej śmierci zaginionego przyjmuje się w razie zaginięcia wskutek zatonięcia okrętu, dzień zatonięcia, w razie zaś zaginięcia wskutek innych okoliczności — dzień wynikający z towarzyszących okoliczności, lub wreszcie ostatni dzień tego miesiąca, do którego odnosi się ostatnia wiadomość o zaginionym.

Art. 32. Stwierdzone prawomocnym wyrokiem karno-sądowym rozmyślne działanie lub współdziałanie członków rodziny ubezpieczonego w celu spowodowania jego śmierci pozbawia te osoby wszelkich uprawnień, które przysługiwałyby im na mocy rozporządzenia niniejszego.

IX. Podstawa wymiaru świadczeń i ich wysokość.

Art. 33. Podstawę wymiaru zasiłku z powodu braku pracy stanowi przeciętna płaca podstawowa z ostatnich dwunastu miesięcy składkowych przed zajściem okoliczności, uprawniających do tego zasiłku, względnie jeżeli ubezpieczenie nie trwało dwunastu miesięcy, — przeciętna płaca podstawowa wszystkich miesięcy składkowych, podlegających zaliczeniu do ubezpieczenia.

Ubezpieczonemu, który w ostatnio utracenem zajęciu otrzymywał wynagrodzenie niższe niż sześćdziesiąt złotych miesięcznie, wymierza się zasiłek wedle płacy podstawowej grupy zarobkowej, odpowiadającej faktycznie otrzymywanemu ostatniemu wynagrodzeniu, według której w myśl obowiązujących przepisów prawnych wymierzana była składka za ubezpieczenie na wypadek choroby.

Podstawę wymiaru świadczeń emerytalnych (art. 15 lit. B) stanowi przeciętna płaca podstawowa wszystkich miesięcy składkowych, podlegających zaliczeniu do ubezpieczenia.

Jeżeli niezdolność do wykonywania zawodu lub śmierć ubezpieczonego nastąpiła wskutek wypadku, uprawniającego do świadczeń w myśl obowiązujących przepisów prawnych o ubezpieczeniu od nieszczęśliwych wypadków, świadczenia wymierza się tak, jak gdyby okres, wskazany w art. 16 ust. 1 i 5, został przebyty, przyczem dla miesięcy brakujących do tego okresu przyjmuje się płacę podstawową ostatniej grupy zarobkowej przed zajściem nieszczęśliwego wypadku.

Art. 34. Zasiłek dla pozostających bez pracy składa się z zasiłku zasadniczego i zasiłku rodzinnego.

Zasiłek zasadniczy wynosi dla samotnych 30%, dla utrzymujących zaś rodzinę 40% podstawy wymiaru zasiłku w razie braku pracy (art. 33 ust. 1 i 2).

Zasiłek rodzinny wynosi 10% zasiłku zasadniczego za każdego niezarobkującego, a pozostającego na utrzymaniu ubezpieczonego, członka jego rodziny (art. 35) z tem, że nie może on przekroczyć wysokości zasiłku zasadniczego.

Zasiłek dla pozostających bez pracy nie może wynosić mniej niż trzydzieści złotych miesięcznie względnie mniej niż ostatnie wynagrodzenie, o ile jest ono niższe od tej kwoty.

Art. 35. Za członków rodziny w rozumieniu art. 34 uważa się:

- 1) małżonka,
- 2) dzieci i dalszych zstępnych, pasierbów (art. 28 i 29), braci i siostry — wszystkich do osiemnastu lat życia, względnie ponad osiemnaście lat życia w wypadkach i pod warunkami, określonymi w art. 28 ust. 3 i 4,
- 3) wstępnych.

Statut Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych może zaliczyć do członków rodziny także rodziców współmałżonka.

Art. 36. Składka z tytułu ubezpieczenia pozostającego bez pracy na wypadek choroby (art. 20) ma być opłacana przez Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych od takiej płacy podstawowej, ażeby ewentualny zasiłek chorobowy równał się w przybliżeniu otrzymywanemu przed zachorowaniem zasiłkowi z powodu braku pracy (art. 34).

Za pozostającego bez pracy, a nie mającego prawa do zasiłków w razie braku pracy (art. 17 ust. ostatni), opłaca Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych składkę w wysokości trzech piątych składki, przypadającej od płacy podstawowej w pierwszej grupie zarobkowej, obowiązującej we właściwej Kasie Ubezpieczeń Społecznych, celem zapewnienia mu w razie choroby pomocy leczniczej bez prawa do zasiłków pieniężnych.

Art. 37. Z tytułu zapomogi na podróż zwraca się udowodnione koszty przejazdu według najniższej taryfy do miejscowości, w której pozostający bez pracy otrzymał zajęcie.

Art. 38. Renta inwalidzka składa się z kwoty zasadniczej i kwoty wzrostu renty.

Kwota zasadnicza wynosi 40% podstawy wymiaru świadczeń emerytalnych (art. 33 ust. 3 i 4).

Wzrost renty rozpoczyna się po przebyciu stu dwudziestu miesięcy składkowych; kwota wzrostu renty wynosi $\frac{1}{6}$ % podstawy wymiaru za każdy dalszy miesiąc i dochodzi po czterystu osiemdziesięciu miesiącach składkowych do wysokości $\frac{60}{100}$ % podstawy wymiaru.

W żadnym wypadku renta inwalidzka nie może wynosić mniej niż pięćdziesiąt złotych miesięcznie.

Art. 39. Renta starcza równa się co do wysokości rencie inwalidzkiej, jaką otrzymałby uprawniony do renty starczej, gdyby w chwili, od której rozpocząć się ma wypłata renty starczej (art. 24, 46 i 49 ust. 1 i 2), był niezdolny do wykonywania zawodu.

Art. 40. Osoba, otrzymująca rentę inwalidzką lub starczą, o ile potrzebuje stałej opieki i pomocy

innych osób, otrzymuje dodatek w wysokości różnicy między rentą pobieraną a podstawą jej wymiaru (art. 33 ust. 3 i 4).

Osoba, otrzymująca rentę inwalidzką lub starczą, otrzymuje na każde dziecko (art. 28 i 29) niżej osiemnastu lat życia względnie ponad osiemnaście lat życia na warunkach, przewidzianych w art. 28 ust. 3 i 4, jedną dziesiątą kwoty zasadniczej (art. 38 ust. 2) z tem, iż renta łącznie z dodatkiem na dzieci, lecz bez dodatku, przewidzianego w ustępie pierwszym, nie może przekroczyć podstawy wymiaru renty (art. 33 ust. 3 i 4).

Jeżeli ojciec i matka otrzymują równocześnie rentę inwalidzką względnie starczą, to dodatek, przewidziany w ustępie drugim, otrzymuje ojciec, o ile dziecko nie pozostaje na utrzymaniu matki; w tym ostatnim wypadku ten dodatek otrzymuje matka.

Art. 41. Pomoc lecznicza osobom, uprawnionym w myśl art. 25, należy się w tym zakresie, w jakim udziela tej pomocy Kasa Ubezpieczeń Społecznych swoim członkom.

Pomocy tej udziela Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych za pośrednictwem Kasy Ubezpieczeń Społecznych lub publicznego zakładu leczniczego za zwrotem kosztów leczenia, albo we własnych urządzeniach leczniczych.

Art. 42. Renta wdowia (wdowca) wynosi trzy piąte, renta dla sieroty niepełnej jedną piątą, zaś dla sieroty zupełnej dwie piąte renty (art. 38 i 39), jaką pobierała osoba ubezpieczona, albo do jakiej ta osoba nabyła uprawnienie w chwili śmierci.

Za sierotę zupełną uważa się przy wymiarze renty sieroczej w myśl rozporządzenia niniejszego także dziecko naturalne (nieślubne), osierocone przez matkę, i dziecko ślubne, osierocone tylko przez ojca, o ile pozostała matka nie nabyła prawa do renty wdowiej lub je później utraciła (art. 26, 55, 56 i 58 ust. 1). Narówni z sierotą zupełną traktuje się wnuka lub wnuczkę, o ile zachodzą okoliczności, przewidziane w art. 29 ust. ostatni, jeżeli i babka nie żyje lub nie nabyła prawa do renty wdowiej albo je później utraciła.

Art. 43. Renta wdowia (wdowca) łącznie z rentami sierocemi lub renty sierot zupełnych nie mogą w sumie przekroczyć renty inwalidzkiej lub starczej (bez dodatku, przewidzianego w art. 40 ust. 1), jaką pobierała osoba ubezpieczona lub do jakiej w chwili śmierci miałaby prawo.

W razie przekroczenia powyższej granicy, następuje stosunkowe zmniejszenie renty sieroczej, przypadającej na każde dziecko z tem, że w miarę zmniejszania się liczby dzieci uprawnionych do rent sieroczych, renty pozostałych podwyższa się do dopuszczalnej łącznej wysokości, przewidzianej w ustępie poprzednim.

Art. 44. Jednorazowa odprawa dla ubezpieczonego, wdowy (wdowca) lub dzieci równa się rocznej, dla matki zaś lub ojca—półrocznej przeciętnej płacy podstawowej ubezpieczonego.

Art. 45. Przy wymiarze świadczeń nie uwzględnia się kwot do pięciu groszy włącznie, kwoty zaś

ponad pięć groszy zaokrągla się w górę do najbliższej dziesiątki.

X. Powstanie praw do świadczeń i wypłata świadczeń.

Art. 46. Prawo do świadczeń, przewidzianych w rozporządzeniu niniejszem, powstaje w razie ziszczenia się wszystkich warunków, od których rozporządzenie niniejsze uzależnia uzyskanie tego prawa.

Art. 47. Prawo do zasiłku z powodu braku pracy rozpoczyna się od dnia utraty zajęcia, o ile zgłoszenie tego roszczenia nastąpiło w sposób przepisany w ciągu miesiąca od dnia utraty zajęcia, w przeciwnym zaś razie — od pierwszego dnia tego miesiąca kalendarzowego, w którym zgłoszenie uskuteczniło.

Prawo do zasiłku przysługuje tylko za pełne miesiące pozostawania bez pracy, w ciągu których prawo do zasiłku istniało.

Art. 48. Za dzień nastania niezdolności do wykonywania zawodu uważa się dzień zgłoszenia roszczenia o rentę inwalidzką, o ile w postępowaniu dla stwierdzenia niezdolności nie ustalono innego dnia, jako dnia jej powstania.

Sieroty, które przyszły na świat po śmierci ojca, nabywają prawo do renty sieroczej od dnia urodzenia się.

Art. 49. Wszystkie renty wypłaca się miesięcznie zgóry, począwszy od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, następującego po powstaniu prawa do renty, bez obowiązku zwrotu stosunkowej części, w razie gdy prawo to w ciągu miesiąca ustaje.

Wypłata renty starczej, odroczonej w myśl art. 24 ust. 3 i 4, rozpoczyna się od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, następującego po dniu zgłoszenia żądania wypłaty renty.

Zasiłki z powodu braku pracy wypłaca się od dnia powstania prawa do zasiłku (art. 46 i 47) za każdy miesiąc pozostawania bez pracy miesięcznie zdołu.

Odprawy i zapomogi na podróż wypłaca się zaraz po złożeniu odpowiednich dowodów.

XI. Wstrzymanie i zmniejszenie świadczeń.

Art. 50. Świadczenia z powodu braku pracy wstrzymuje się:

- 1) jeżeli ubezpieczony utracił zajęcie z własnej winy lub przez ustąpienie dobrowolne bez uzasadnionego powodu (art. 51), — na czas trzech miesięcy;
- 2) jeżeli utrata zajęcia jest skutkiem strajku, — na czas trwania strajku;
- 3) na czas odbywania kary utraty wolności lub aresztu prewencyjnego;
- 4) jeżeli ubezpieczony otrzymał przy zwolnieniu go przez pracodawcę odprawę lub odszkodowanie, — na taki okres czasu, jakiemu odpowiada otrzymana kwota według ostatnio pobieranego wynagrodzenia;
- 5) jeżeli ubezpieczony nie przyjął odpowiedniego zajęcia (art. 18 i 19), — na czas trzech miesięcy;

6) jeżeli pozostający bez pracy przekracza przepisy o kontroli,—na przeciąg jednego miesiąca, a w razie ponownego przekroczenia tych przepisów,—na czas trzech miesięcy;

7) jeżeli ubezpieczony udziela nieprawdziwych wyjaśnień lub podaje nieprawdziwe dane, a nie zachodzi wypadek, przewidziany w art. 60,—na czas trzech miesięcy;

8) na czas przejściowego zatrudnienia w rozumieniu art. 17 ust. 2;

9) na czas korzystania ze świadczeń ubezpieczeniowych z Kasy Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 20.

Art. 51. Przez utratę zajęcia wskutek własnej winy należy rozumieć wszelkie wypadki, uprawniające pracodawcę w myśl obowiązujących przepisów prawnych do natychmiastowego wydalenia pracownika z winy tegoż. Za ustąpienie dobrowolne bez uzasadnionego powodu nie należy uważać opuszczenia zajęcia z powodów, uprawniających pracownika w myśl obowiązujących przepisów prawnych do natychmiastowego porzucenia zajęcia.

Art. 52. Świadczenia na wypadek braku pracy mogą być wstrzymane na czas od jednego do sześciu miesięcy, jeżeli ubezpieczony uchyla się od poddania się zarządzeniu, wydanemu na podstawie art. 65.

Art. 53. Przez czas odbywania kary utraty wolności, trwającej dłużej niż jeden miesiąc, uprawniony renty nie otrzymuje, rentę tę natomiast przekazuje się osobom, mającym prawo do alimentacji z jego strony.

Na czas otrzymywania renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu od nieszczęśliwych wypadków renta inwalidzka, wdowia (wdowca) lub sieroca zmniejsza się o połowę renty, otrzymywanej na podstawie przepisów o ubezpieczeniu od nieszczęśliwych wypadków, z tem jednak, że suma obu rent nie może przekroczyć podstawy wymiaru renty w myśl rozporządzenia niniejszego (art. 33 ust. 3 i 4).

Art. 54. Gdy uprawniony otrzymuje zasiłki z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby, renta inwalidzka zmniejsza się na czas otrzymywania zasiłku o kwotę tegoż zasiłku.

Gdy zajęcie osoby, pobierającej rentę inwalidzką, daje jej zarobek, przewyższający łącznie z rentą podstawę wymiaru renty (art. 33 ust. 3 i 4), renta ta zmniejsza się o taką kwotę, o jaką zarobek łącznie z rentą przewyższałby podstawę jej wymiaru.

Art. 55. Prawo do renty wdowiej ulega wstrzymaniu, niezależnie od postanowień art. 53, na czas trwania ponownego małżeństwa wdowy (art. 58).

XII. Ustanie praw do świadczeń i wznowienie wstrzymanych świadczeń.

Art. 56. Prawo do świadczeń, przewidzianych w rozporządzeniu niniejszem, ustaje:

1) jeżeli zabraknie któregokolwiek z warunków, wymaganych do przyznania świadczenia;

2) w razie śmierci uprawnionego do świadczenia z zachowaniem tych uprawnień, jakie członkom

pozostałej rodziny daje rozporządzenie niniejsze w wypadku śmierci ich żywiciela;

3) przez przedawnienie.

Odnosnie do przedawnienia stosuje się przepisy obowiązujących ustaw cywilnych z tem, że roszczenie o rentę przedawnia się z upływem pięciu lat, odprawy—jednego roku, zasiłku w razie braku pracy lub zapomogi na podróż—sześciu miesięcy, poczynając od chwili powstania uprawnień do tych świadczeń bez wliczania do tych okresów okresu rocznego, przewidzianego w art. 31.

Art. 57. Niezależnie od postanowień art. 56, prawo do świadczeń z powodu braku pracy ustaje z upływem sześciu miesięcy od dnia jego powstania, przyczem do powyższego okresu nie wlicza się czasu wstrzymania świadczeń w myśl art. 50 punkt 8 oraz czasu ćwiczeń wojskowych.

Statut Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych może przedłużyć okres zasiłkowy z powodu braku pracy nie więcej jednak, jak o trzy miesiące, w zależności od osiągnięcia określonej w statucie większej ilości miesięcy składkowych bez korzystania z zasiłków z powodu braku pracy.

Art. 58. Prawo do renty wdowiej (wdowca) ustaje, niezależnie od postanowień art. 56, z powodu zawarcia ponownego małżeństwa, o ile wdowa zgłosi roszczenie o odprawę. Odprawa z powodu ponownego zamążpójścia wynosi potrójną roczną rentę wdowią.

Prawo do renty sieroczej ustaje, niezależnie od postanowień art. 56, z powodu zawarcia związku małżeńskiego.

Art. 59. Wznowienie wypłaty świadczenia lub jego części następuje od dnia, w którym ustały warunki, wstrzymujące wypłatę świadczenia (art. 49).

Z chwilą ustania przyczyny, wstrzymującej wypłatę renty wdowiej (art. 55) wdowa ma prawo do wstrzymanej renty wdowiej tylko w tym wypadku, gdy z tytułu ponownego małżeństwa nie nabyła prawa do drugiej renty wdowiej na podstawie przepisów społeczno-ubezpieczeniowych; w wypadku nabycia prawa do drugiej renty wdowiej wdowa ma prawo wyboru.

XIII. Skutki bezprawnego korzystania ze świadczeń.

Art. 60. Przyznane świadczenia należy wstrzymać i żądać zwrotu świadczeń już wypłaconych, o ile się okaże, że prawo do tych świadczeń wcale nie istniało lub przestało istnieć.

Osoba, która nieprawnie korzystała ze świadczeń, jest obowiązana do zwrotu otrzymanych kwot niezależnie od ewentualnej odpowiedzialności karnosądowej.

XIV. Zarządzenia lecznicze.

Art. 61. W celu zapobieżenia niezdolności do wykonywania zawodu, grożącej ubezpieczonemu, lub w celu przywrócenia tej zdolności osobie otrzymującej świadczenie, ma prawo Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych zastosować leczenie.

W tym celu może zakład umieścić na własny koszt daną osobę za jej zgodą w zakładzie leczniczym lub innym miejscu, nadającym się do przeprowadzenia leczenia.

Odmówienie zgody może pociągnąć skutki ujemne, przewidziane w art. 63, gdy:

- 1) rodzaj choroby wymaga leczenia i pielęgnowania, które w domu chorego są niemożliwe;
- 2) choroba jest zakaźna;
- 3) stan chorego lub jego zachowanie się wymaga stałego nadzoru;
- 4) chory niejednokrotnie postępował wbrew poleceniom lekarza.

Art. 62. Na czas trwania zarządzonego przez Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych leczenia (art. 61 ust. 2) może być wstrzymana renta w całości lub w części.

Jeżeli jednak osoba, względem której zarządzone leczenie, ma członków rodziny wyłącznie lub przeważnie przez nią utrzymywanych, należy tym członkom rodziny (art. 35) przyznać zasiłek w wysokości połowy renty, pobieranej przez ich żywiciela, względnie renty, do jakiej miałby prawo, gdyby stał się niezdolnym do wykonywania zawodu.

Zasiłek ulega wstrzymaniu, o ile i jak długo żywiciel otrzymuje lub ma prawo do wynagrodzenia od swego pracodawcy.

Art. 63. W razie odmowy poddania się zarządzoneму leczeniu bez uzasadnionej przyczyny w wypadkach, przewidzianych w art. 61 punkty 1 do 4, może nastąpić odmówienie na pewien czas renty inwalidzkiej w całości lub w części, o ile leczenie wedle opinii lekarskiej przypuszczalnie osiągnęłoby swój cel.

Art. 64. Wszelkie spory z powodu zarządzonego leczenia, wynikłe między Zakładami Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych a Kasami Ubezpieczeń Społecznych lub instytucjami ubezpieczenia od wypadków, rozstrzyga Okręgowy Urząd Ubezpieczeń, właściwy dla instytucji, przeciwko której zwrócone jest roszczenie, względnie Wyższy Urząd Ubezpieczeń, o ile chodzi o górnośląską część województwa śląskiego. Od rozstrzygnięcia Okręgowego Urzędu Ubezpieczeń względnie Wyższego Urzędu Ubezpieczeń odwołać się można do Ministra Pracy i Opieki Społecznej w ciągu miesiąca od dnia doręczenia.

XV. Uzupełnienie wykształcenia zawodowego.

Art. 65. W wypadku, gdy ubezpieczony nie może znaleźć odpowiedniego zajęcia z powodu braku dostatecznego przygotowania do obranego zawodu, uprawniony jest Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych zobowiązać go do uzupełnienia swego przygotowania przez uczęszczanie na wskazane mu kursy lub do szkoły zawodowej.

Uczęszczanie do szkoły lub na kursy nie pozbawia uprawnionego prawa do zasiłku z powodu braku pracy w ciągu okresu zasiłkowego.

O ile zarządzone uzupełnienie wykształcenia połączone jest z pewnymi opłatami, opłaty te ponosi Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

XVI. Świadczenia w naturze.

Art. 66. Osoby, otrzymujące renty inwalidzkie, starcze, wdowie lub sieroce, mogą być umieszczone na własne żądanie względnie na żądanie opiekuna lub kuratora w zakładzie dla inwalidów, starców lub sierot, za potrąceniem na ten cel renty w całości lub odpowiedniej części.

Osoby te nie są uważane za osoby, korzystające z opieki społecznej.

Na żądanie opiekuna względnie władzy opiekuńczej powinno, w miarę możliwości, nastąpić umieszczenie sieroty w przytułku dla sierot lub w innym zakładzie wychowawczym.

Część renty, niezużyta na pokrycie kosztów utrzymania w zakładach, należy wypłacać uprawnionym względnie ich prawnym zastępcom.

XVII. Potrącenia ze świadczeń ubezpieczeniowych oraz zapowiedzenia i zajęcia tych świadczeń.

Art. 67. Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych przysługuje prawo:

1) potrącenia z należnych świadczeń zaliczek, udzielonych osobom uprawnionym przez zakład bezpośrednio lub pośrednio, po powstaniu prawa do świadczeń oraz

2) potrącenia z należnych świadczeń nieprawie dokonanych wypłat.

W wypadku, określonym w punkcie 2, powinien zakład zastosować możliwe ulgi przy potrącaniu swoich należności ze świadczeń periodycznych.

Świadczenia, należne w myśl rozporządzenia niniejszego, mogą ulec zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu tylko z tytułu alimentów, jako też zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu lub administracyjnemu dla zaspokojenia przysługujących gminom roszczeń o zwrot poniesionych wydatków z tytułu opieki społecznej.

Wysokość zapowiedzeń i zajęć wynosi dla alimentów dwie piąte a dla należności gmin jedną piątą przypadających do wypłaty świadczeń.

XVIII. Zwrot składek i kapitalizacja rent.

Art. 68. Osoba płci żeńskiej, która osiągnęła sześćdziesiąt miesięcy składowych i w ciągu roku po opuszczeniu zatrudnienia wyszła zamąż lub w ciągu roku po zawarciu małżeństwa opuściła zatrudnienie, uzasadniające obowiązek ubezpieczenia w myśl rozporządzenia niniejszego, ma prawo do zwrotu części uiszczonych składek na świadczenia emerytalne, przypadającej w myśl art. 104 od pracownika.

Roszczenie, wynikające z tego artykułu, może być zgłoszone nie wcześniej, jak po upływie sześciu miesięcy pozostawania bez zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia, najpóźniej jednak w ciągu roku od tej chwili.

Zwrot składek jest niedopuszczalny, jeżeli przed dokonaniem zwrotu powstanie ponownie obowiązek ubezpieczenia uprawnionej osoby.

Art. 69. Na prośbę osoby uprawnionej do renty może Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych

słowych wypłacić kwotę, odpowiadającą skapitalizowanej wartości renty według zasad, ustalonych przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej, o ile gmina, zobowiązana do zaopatrzenia danej osoby w razie ubóstwa, wyrazi na to zgodę, a zarazem jest zapewnione celowe użycie otrzymanej kwoty.

Skorzystanie z uprawnień, wynikających z art. 68 lub z artykułu niniejszego, wyczerpuje wszelkie prawa, przewidziane w rozporządzeniu niniejszem, jakiego przysługiwały danej osobie z tytułu ubezpieczenia, uwzględnionego przy realizacji tych uprawnień.

XIX. Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych i Związek Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Art. 70. Dla wykonywania ubezpieczenia, unormowanego rozporządzeniem niniejszem, tworzy się Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, których ilość, siedzibę i właściwość terytorjalną określi Minister Pracy i Opieki Społecznej, tudzież Związek Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych z siedzibą w Warszawie.

Art. 71. Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych i Związek Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych są instytucjami prawa publicznego i posiadają osobowość prawną.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych jest właściwym dla ubezpieczenia tych osób, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia w myśl rozporządzenia niniejszego, których miejsce zatrudnienia znajduje się na obszarze działania zakładu, lub których pracodawca, mający na tym obszarze przedsiębiorstwo, zatrudnia tylko chwilowo poza tym obszarem.

Dla osób, wymienionych w ostatnim ustępie art. 2, właściwy jest Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w Warszawie.

Pracownicy Zakładów i Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych oraz członkowie ich władz i organów przy wykonywaniu swych obowiązków urzędowych zrównani są z funkcjonariuszami państwowymi tak co do ochrony prawnej, jak i co do odpowiedzialności sądowo-karnej.

Stali pracownicy wymienionych instytucji składają przysięgę służbową, niestali zaś pracownicy składają przyrzeczenie służbowe; formę przysięgi i przyrzeczenia określi rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

XX. Władze Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych i ich zakres działania.

Art. 72. Władzami Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych są:

- 1) rada,
- 2) zarząd,
- 3) komisja rewizyjna,
- 4) komisja rentowa.

Art. 73. Rada Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych składa się prócz prezesa i wiceprezesa zakładu z przedstawicieli ubezpieczonych lub korzystających ze świadczeń pracowników umysłowych

i przedstawicieli pracodawców, wybieranych oddzielnie przez pracowników i przez pracodawców, przyczem na dwóch członków z grona pracowników przypada jeden członek z grona pracodawców.

Równocześnie z wyborem członków rady wybiera się ich zastępców w podwójnej liczbie.

Statut zakładu określi w stosunku do ilości pracowników liczbę członków rady, która nie może być jednak większa, jak czterdziestu pięciu członków.

Art. 74. Do zakresu działania Rady Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych należą następujące sprawy:

1) wybór: kandydatów na prezesa i wiceprezesa zakładu (art. 75 ust. 1 i 2), członków zarządu, komisji rewizyjnej, komisji rentowej, przedstawicieli zakładu w Zarządzie Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych oraz ławników specjalnych organów, przewidzianych w art. 130;

2) uchwalanie preliminarza budżetowego;

3) rozpatrywanie rocznych sprawozdań i zamknięć rachunkowych oraz udzielanie absolutorjum zarządowi;

4) uchwalanie statutu zakładu i ewentualnych jego zmian;

5) nabywanie, obciążanie i zbywanie nieruchomości oraz uchwalanie ogólnych wytycznych, dotyczących lokaty funduszów, z uwzględnieniem postanowienia art. 102 ust. 4;

6) ustalanie wysokości diet względnie ich ryczałtu dla członków władz zakładu;

7) decydowanie w sprawach pozbawienia członków rady mandatów w wypadkach, przewidzianych w rozporządzeniu niniejszem, oraz w sprawach pociążania ich do odpowiedzialności sądowej.

Art. 75. Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych i wiceprezesa mianuje Minister Pracy i Opieki Społecznej na okres sześcioletni z pośród czterech kandydatów, przedstawionych przez radę.

W wypadku, gdy prezes zostanie zamianowany z pośród pracowników, wiceprezes musi być mianowany z pośród pracodawców i odwrotnie.

Radę zwołuje prezes lub wiceprezes co najmniej dwa razy w ciągu roku.

Na żądanie pisemne jednej trzeciej członków rady lub wskutek uchwały zarządu obowiązany jest prezes zwołać radę, oznaczając termin posiedzenia — o ile możliwości — na dzień, określony w żądaniu lub uchwale.

Na posiedzeniach rady przewodniczy prezes Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych lub zastępujący go wiceprezes; przewodniczący głosuje tylko w razie równości głosów.

Do ważności uchwały rady wymagana jest obecność prezesa lub wiceprezesa i co najmniej połowy określonej statutem liczby członków rady lub ich zastępców. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów obecnych członków z wyjątkiem uchwał w sprawach, oznaczonych w art. 74 punkt 4, do których ważności wymagana jest większość dwóch trzecich głosów obecnych członków.

Art. 76. Rada uchwała statut Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, podlegający zatwierdzeniu przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Statut zawierać ma postanowienia, dotyczące:

- 1) liczby członków władz zakładu;
- 2) sposobu zwoływania posiedzeń tych władz;
- 3) sposobu i kolejności powoływania zastępców członków tych władz;
- 4) zakresu działania władz zakładu;
- 5) postępowania komisji rentowej przy ustalaniu i przyznawaniu świadczeń oraz stosowaniu zarządzeń leczniczych;
- 6) sposobu wypłaty świadczeń, jak również wykazywania uprawnień do ich otrzymywania;
- 7) rozgraniczenia kompetencji co do przyjmowania, awansowania na wyższe stanowiska i zwalniania personelu zakładu;
- 8) warunków, pod jakimi zaliczyć można ubezpieczonych, otrzymujących stale wynagrodzenie zmienne, do stałych grup zarobkowych, zależnie od stosunków miejscowych i zawodowych;
- 9) dowodów, jakie powinna składać osoba, pobierająca świadczenia, a przebywająca poza granicami Rzeczypospolitej lub wolnego miasta Gdańska, dla wykazania, że posiada wymagane warunki, jak również ujemnych skutków (zawieszenie wypłaty świadczenia, odprawa zamiast renty) w wypadku niezłożenia przepisanych dowodów;
- 10) warunków i sposobu uzupełnienia fachowego wykształcenia pracowników (art. 65);
- 11) ilości członków władz zakładu, jaką należy wybrać z pośród osób, mających stałe miejsce zamieszkania w siedzibie zakładu lub w bliskiej odległości, określonej w statucie;
- 12) reprezentowania zakładu nazewnątrz i sposobu podpisywania dokumentów imieniem zakładu;
- 13) formy i treści zaświadczenia (art. 123 ust. ostatni), zgłoszeń (obliczeń, wykazów), jakie według rozporządzenia niniejszego powinni składać pracodawcy lub ubezpieczeni, oraz formy i treści kart ubezpieczeniowych, stanowiących legitymację ubezpieczeniową;
- 14) warunków przedłużenia okresu zasiłkowego z powodu braku pracy (art. 57);
- 15) warunków dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia obowiązkowego, warunków ubezpieczenia dobrowolnego, zamiany jednorazowej odprawy na rentę (art. 30 ust. ostatni) i nabycia lat poprzedniej służby;
- 16) sposobu publikacji rocznych sprawozdań i zamknięć rachunkowych.

Statut i zmiany statutu będą ogłaszane w „Monitorze Polskim” na koszt zakładu, a wzmianki o tem obowiązany jest zakład umieścić w poczytnych dziennikach miejscowych.

Art. 77. Zarząd Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych składa się z prezesa i wiceprezesa zakładu oraz z wybranych z grona rady dziewnięciu do piętnastu członków, w tem dwie trzecie z grupy pracowników, a jedna trzecia z grupy pracodawców.

Do ważności uchwał zarządu wymagana jest obecność prezesa lub wiceprezesa i większości członków zarządu oraz zwykła większość oddanych głosów, przyczem postanowienie art. 75 ust. 5 ma analogiczne zastosowanie.

Zarząd zbiera się normalnie raz na kwartał; wskutek uchwały samego zarządu lub pisemnego żądania jednej trzeciej jego członków obowiązany jest prezes lub zastępujący go wiceprezes zwołać posiedzenie zarządu, wyznaczając posiedzenie na dzień uchwalony względnie wskazany w pisemnym żądaniu.

Niezależnie od tego przysługuje prezesowi lub zastępującemu go wiceprezesowi prawo zwołania zarządu na wniosek dyrektora zakładu lub wedle własnego uznania.

Art. 78. Do zakresu działania zarządu należy:

- 1) mianowanie i zwalnianie dyrektora i tych pracowników zakładu, których mianowanie zastrzeżone jest zarządowi w statucie lub regulaminie służbowym,
- 2) ustalanie stosunków służbowych personelu zakładu, z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez państwową władzę nadzorczą,
- 3) decyzja w sprawie lokaty funduszków w granicach postanowień rozporządzenia niniejszego i uchwał rady,
- 4) składanie radzie preliminarza budżetowego, rocznych sprawozdań i zamknięć rachunkowych wraz ze swojemi uwagami i wnioskami,
- 5) decydowanie w sprawach niezastrzeżonych innym władzom zakładu.

Art. 79. Zarząd zakładu wybiera z pośród swoich członków ściślejszy organ wykonawczy dla rozstrzygnięcia roszczeń o świadczenia z powodu braku pracy. Organ ten rozstrzyga jednomyślnie, przyczem przewodniczący głosuje ostatni; w braku jednomyślności rozstrzyga zarząd.

Statut zakładu może ustanowić stały ściślejszy organ wykonawczy również dla innych zadań, określając jego skład i kompetencje.

Wykonanie poszczególnych swoich zadań względnie uprawnień może zarząd poruczać specjalnym komisjom lub urzędnikom zakładu.

Art. 80. Jeżeli uchwała rady, zarządu lub ściślejszego organu wykonawczego jest sprzeczna z obowiązującymi przepisami prawnymi, z zarządzeniem władzy nadzorczej, lub jeżeli jest sprzeczna z celami zakładu w tym stopniu, iż wykonanie jej przyniosłoby niepowetowaną szkodę, prezes zakładu powinien wstrzymać wykonanie uchwały zarządu lub rady do czasu rozstrzygnięcia przez państwową władzę nadzorczą, uchwały zaś ściślejszych organów wykonawczych do czasu rozstrzygnięcia przez zarząd.

Prezes jest obowiązany najdalej w ciągu tygodnia od dnia wstrzymania wykonania uchwały przedłożyć sprawę do rozstrzygnięcia państwowej władzy nadzorczej względnie poczynić zarządzenia celem zwołania zarządu, o ile zawiesił wykonanie uchwały ściślejszych organów wykonawczych.

Art. 81. Komisja rewizyjna składa się z sześciu członków i tyluż zastępców, wybranych na przeciąg jednego roku przez radę ze swego grona w dwóch trzecich z pośród pracodawców a w jednej trzeciej z pośród pracowników.

Komisja rewizyjna wybiera z pośród siebie przewodniczącego oraz jego zastępcę.

Komisja rewizyjna jest uprawniona w każdej chwili przystąpić, o ile możliwości w obecności dyrektora lub wyznaczonego przez niego urzędnika, do przeprowadzenia rewizji ksiąg i kasy oraz zbadania stanu gospodarki zakładu; obowiązana jest to uczynić przed rocznym posiedzeniem rady.

Komisja powinna przeprowadzić rewizję również na żądanie prezesa zakładu.

Komisja przeprowadza rewizję w składzie co najmniej trzech członków względnie ich zastępców.

Z czynności swoich komisja rewizyjna sporządza protokół, który podaje radzie do wiadomości.

Art. 82. Komisja rentowa składa się z przewodniczącego lub jego zastępcy, z dwóch przedstawicieli pracowników i jednego przedstawiciela pracodawców lub ich zastępców.

Przedstawiceli i zastępców przedstawiceli obu grup wybiera z pośród siebie rada.

Przewodniczącym komisji rentowej jest dyrektor Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych względnie w jego zastępstwie delegowany przez zarząd, a zatwierdzony przez państwową władzę nadzorczą, urzędnik tego zakładu.

Art. 83. Do zakresu działania komisji rentowej należy:

1) rozstrzyganie roszczeń o przyznanie lub przedłużenie praw do świadczeń w tych wypadkach, w których jednym z warunków jest niezdolność do wykonywania zawodu, lub w których roszczenie oparte jest na przepisie art. 31;

2) decyzja w sprawie wstrzymania lub odebrania świadczeń, oznaczonych w punkcie 1;

3) decydowanie w sprawach zarządzeń leczniczych;

4) decyzja w sprawie kapitalizacji rent (art. 69).

Komisja rentowa rozstrzyga jednomyślnie, przy czym przewodniczący głosuje ostatni; w braku jednomyślności komisja przedstawia sprawę zarządowi do rozstrzygnięcia.

Art. 84. Dyrektora względnie kierownika Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych mianuje i zwalnia zarząd z zastrzeżeniem zatwierdzenia tych uchwał przez państwową władzę nadzorczą.

Do dyrektora Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych należy kierownictwo biurem zakładu, załatwianie spraw bieżących i wszystkich spraw nie zastrzeżonych władzom i organom zakładu.

W posiedzeniach władz i organów zakładu bierze udział z głosem doradczym dyrektor (kierownik) lub w jego zastępstwie delegowany urzędnik zakładu.

Art. 85. Od udziału w posiedzeniach władz lub organów zakładu wyłączeni są poszczególni ich członkowie, gdy rozstrzygane mają być sprawy, w których zainteresowany jest sam członek lub osoba, pozostająca z nim w związku małżeńskim, w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii wstępnej lub zstępnej, albo w stosunku pokrewieństwa w linii bocznej, zachodzącego pomiędzy dziećmi rodzeństwa, względnie bliższego, bądź powinowactwa w takim samym stopniu, bądź wreszcie w stosunku

przysposabiających, opiekunów lub wychowawców, albo przysposobionych, pupilów lub wychowanków.

XXI. Zadania i organizacja Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Art. 86. Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych łączą się w Związek Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Do zadań związku należy w szczególności:

1) występowanie w sprawach, które w myśl rozporządzenia niniejszego dotyczą ogółu ubezpieczonych;

2) organizacja leczenia zapobiegawczego, jak również zmierzającego do przywrócenia utraconej zdolności do wykonywania zawodu a w szczególności zakładanie mających służyć temu celowi wspólnych zakładów leczniczych lub wspólnych urządzeń w miejscach kąpielowych, uzdrowiskach, zakładach leczniczych i zawieranie umów z zakładami leczniczymi, sanatorjami, lekarzami i t. d.;

3) rozstrzyganie sporów między Zakładami Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, wynikających na tle postanowień rozporządzenia niniejszego;

4) ustalanie jednolitych zasad administracji i biurowości, oraz postępowania przy przyznawaniu świadczeń;

5) organizowanie wspólnej akcji w zakresie lokaty funduszy zakładów przy ewentualnym porozumieniu się także z innymi instytucjami społeczno-ubezpieczeniowymi;

6) przeprowadzanie rozrachunku między Zakładami Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych (art. 101 ust. 3 i 4) w ciągu pierwszego kwartału następnego roku kalendarzowego;

7) ustalanie zasad rozrachunku między Zakładami Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych z tytułu przenoszenia ubezpieczenia z jednego zakładu do innego;

8) prowadzenie centralnej statystyki w zakresie ubezpieczenia, unormowanego rozporządzeniem niniejszym;

9) reprezentowanie Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych na fachowych zjazdach i konferencjach krajowych i zagranicznych;

10) lustracja gospodarki poszczególnych Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych na polecenie państwowej władzy nadzorczej lub według własnego uznania, samodzielnie lub z ewentualnym udziałem delegata władzy nadzorczej i przedstawianie uwag i wniosków państwowej władzy nadzorczej.

Zadania związku określone będą szczegółowo w jego statucie.

Art. 87. Środki materialne, potrzebne dla wykonywania swoich zadań, czerpie Związek Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych z opłat, które nakłada na poszczególne zakłady według zasad, przewidzianych w statucie.

Art. 88. Władzami Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych są:

1) zarząd,

2) komisja rewizyjna.

Art. 89. Zarząd związku składa się z członków, delegowanych przez rady poszczególnych Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych po jednym z grupy pracowników i z grupy pracodawców, oraz z członków, mianowanych na okres sześcioletni przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej w liczbie równej połowie członków, delegowanych przez poszczególne zakłady.

Prezesa i wiceprezesa związku powołuje Minister Pracy i Opieki Społecznej z pośród członków mianowanych.

Pozatem mają odpowiednie zastosowanie postanowienia art. 75 ust. 5 i ostatni, 76 i 77 ust. 3 i 4, 79 ust. 2 i 3, 80 i 85.

Art. 90. Komisja rewizyjna Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych składa się z członków, delegowanych przez komisje rewizyjne zakładów, po jednym z każdej komisji.

Pozatem postanowienia art. 81 ust. 2 do 6 o komisji rewizyjnej Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych mają odpowiednie zastosowanie do komisji rewizyjnej związku tych zakładów.

Art. 91. Dyrektorów względnie kierowników Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, z których jeden jest dyrektorem ogólnym, a drugi technicznym i musi być technikiem asekuracyjnym, mianuje i zwalnia zarząd z zastrzeżeniem zatwierdzenia odnośnych uchwał przez państwową władzę nadzorczą.

Zatwierdzenia ze strony państwowej władzy nadzorczej wymagają również uchwały, ustalające stosunki służbowe personelu związku.

Do zakresu działania dyrektorów należy kierownictwo biura oraz przygotowywanie wniosków w sprawach zastrzeżonych zarządowi.

W posiedzeniach zarządu biorą udział z głosem doradczym dyrektorzy (kierownicy) względnie w ich zastępstwie delegowani urzędnicy związku.

Art. 92. Prawomocne uchwały, powzięte w granicach kompetencji związku, unormowanej rozporządzeniem niniejszym i statutem związku, wiążą wszystkie Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

XXII. Ogólne przepisy organizacyjne i wyborcze.

Art. 93. Wybory władz i organów Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych oraz związku tych zakładów odbywają się w głosowaniu tajnym zwykłą większością oddanych głosów.

Przy wyborach do rady obowiązuje zasada proporcjonalności.

Szczegółowe przepisy wyborcze określi regulamin wyborczy, wydany przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 94. Czynne prawo wyborcze mają bez różnicy płci wszyscy:

1) pracownicy ubezpieczeni obowiązkowo i kontynuujący ubezpieczenie dobrowolnie, zgłoszeni do ubezpieczenia przynajmniej sześć tygodni przed dniem

ogłoszenia wyborów, oraz pracownicy, korzystający ze świadczeń w myśl rozporządzenia niniejszego, — wszyscy pod warunkiem ukończenia dwudziestu jeden lat życia,

2) pracodawcy, zatrudniający stale jednego lub więcej pracowników ubezpieczonych w Zakładzie Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych przynajmniej od sześciu tygodni przed dniem ogłoszenia wyborów.

Ilość głosów, przysługujących poszczególnym pracodawcom przy wyborze ich przedstawicieli do rady, określi regulamin wyborczy w zależności od ilości ubezpieczonych w myśl rozporządzenia niniejszego pracowników, zatrudnionych u danego pracodawcy.

Bierne prawo wyborcze mają wyborcy, będący obywatelami polskimi, którzy ukończyli dwadzieścia pięć lat życia.

Pracownikowi Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych lub Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych wolno przyjąć mandat członka rady tylko pod warunkiem zrzeczenia się stanowiska służbowego.

Art. 95. Bierne prawo wyborcze nie służy osobom:

1) które na mocy wyroku sądowego utraciły zdolność piastowania urzędów publicznych,

2) które wskutek postanowienia sądowego ograniczone zostały w prawie rozporządzania swoim majątkiem,

3) karanym sądownie za przestępstwo z chęci zysku.

Nadto nie służy bierne prawo wyborcze pracodawcy, który w ostatnim dniu terminu zgłoszenia list kandydatów zalega ze składkami za trzymiesięczny okres płatniczy pomimo wezwania go do uiszczenia zaległości, o ile nie uzyskał ulg w spłacie zaległości.

Art. 96. Przeprowadzenie wyborów zarządza prezes, a w jego zastępstwie wiceprezes.

Władze i organa Zakładu oraz Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych są wybierane na sześć lat z wyjątkiem komisji rewizyjnej, wybieranej corocznie.

Członkowie władz i organów zakładu względnie związku pełnią swoje czynności do czasu objęcia czynności przez ich następców.

Członkowie tych władz i organów obowiązani są uczestniczyć w posiedzeniach, a w razie przeszkody zawczasu zawiadomić o niej przewodniczącego.

Członkowie władz i organów zakładu lub związku sprawują swoje czynności bezpłatnie, jednakże przysługuje im prawo do diet w czasie pełnienia czynności, zwrot poniesionych wydatków i ewentualnie utraconego zarobku, według zasad, uchwalonych przez rady zakładu względnie zarząd związku.

Prezesowi (wiceprezesowi) związku względnie zakładu może być przyznane ryczałtowe wynagrodzenie miesięczne za czas, poświęcony pracy dla tych instytucji.

Uchwały, o których mowa w ustępie 5 i 6, wymagają zatwierdzenia państwowej władzy nadzorczej.

Przeprowadzenie pierwszych wyborów zarządza Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 97. Członek rady traci mandat:

1) w grupie ubezpieczonych — o ile ustanie jego obowiązek ubezpieczenia w myśl rozporządzenia niniejszego, o ile zaniecha dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia, albo jeżeli chodzi o pracownika, korzystającego ze świadczeń, straci do nich prawo, względnie nastąpi w stosunku do niego ich wstrzymanie;

2) w grupie pracodawców — o ile zaprzestanie zatrudniać obowiązkowo ubezpieczonych w myśl rozporządzenia niniejszego;

3) w obu grupach — o ile zajdą okoliczności, pozbawiające biernego prawa wyborczego (art. 94 i 95), a nadto z powodu trzykrotnej nieusprawiedliwionej nieobecności na posiedzeniach.

Art. 98. Członek rady będzie pozbawiony mandatu przez państwową władzę nadzorczą z urzędu lub na wniosek prezesa zakładu:

1) w razie stwierdzonego nadużycia swego stanowiska dla celów osobistych,

2) w razie stwierdzonego rozmyślnego działania na niekorzyść zakładu.

W wypadku wdrożenia przeciw członkowi rady dochodzeń karno-sądowych może on być przez państwową władzę nadzorczą, na wniosek prezesa lub z urzędu, zawieszony w czynnościach aż do wydania prawomocnego wyroku.

XXIII. Stosunek instytucji ubezpieczeniowych, utworzonych w myśl rozporządzenia niniejszego, do odpowiednich instytucji ubezpieczenia robotników i do instytucji ubezpieczenia na wypadek choroby.

Art. 99. Dla celów ubezpieczenia, unormowanego rozporządzeniem niniejszym, wykonywają Kasy Ubezpieczeń Społecznych na żądanie Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych następujące czynności:

1) dostarczają właściwym Zakładom Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych materiału dla zarejestrowania wszystkich osób, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia w myśl rozporządzenia niniejszego i kontrolują skutecznie zgłoszenia;

2) ściągają zaległe składki na podstawie wykazów zaległości, przesyłanych przez właściwy Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych;

3) przeprowadzają badanie stanu zdrowia osób, zabiegających o zastosowanie względem nich leczenia (art. 61), jak również tych osób, których roszczenie o świadczenia uzależnione jest od niezdolności do wykonywania zawodu;

4) przyjmują roszczenia o świadczenia z powodu braku pracy i przesyłają je z ewentualnymi uwagami właściwemu Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych;

5) kontrolują uprawnienia osób, otrzymujących świadczenia;

6) wypłacają świadczenia, należne z powodu braku pracy.

Art. 100. Kasom Ubezpieczeń Społecznych należy się od Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych zwrot kosztów związanych z wykonywaniem czynności, wymienionych w art. 99; w razie niedojścia do porozumienia, wysokość kosztów ustala Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Minister Pracy i Opieki Społecznej może w drodze rozporządzenia, wydanego po wysłuchaniu opinii związków obu interesowanych instytucji, ustalić jednolite zasady obliczania należności Kas Ubezpieczeń Społecznych z tytułu wykonywania powyższych czynności.

Stosunek instytucji, przeprowadzających ubezpieczenie w myśl rozporządzenia niniejszego, do instytucji, przeprowadzających odpowiednie ubezpieczenie robotników, określi Rada Ministrów na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

XXIV. Środki na pokrycie świadczeń ubezpieczeniowych.

Art. 101. Na pokrycie świadczeń, przewidzianych w rozporządzeniu niniejszym, służą składki, należne za każdy miesiąc kalendarzowy, w którym pracownik podlegał obowiązkowi ubezpieczenia (art. 7).

Za uiszczenie składki, należnej z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia, odpowiada pracodawca, któremu przysługuje prawo potrącenia części składki, przypadającej na pracownika, na wysokości i czasie, określonych w art. 104 i 105.

Za wypłatę świadczeń, należnych w myśl rozporządzenia niniejszego, odpowiedzialny jest w stosunku do uprawnionego ostatni właściwy Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, lecz wydatki, wynikające z tytułu świadczeń, do których prawo powstało po wejściu w życie rozporządzenia niniejszego, obciążają wspólnie wszystkie zakłady w stosunku do sum składek ubezpieczeniowych, należnych za dany rok poszczególnym zakładom, oraz wszystkich dochodów z lokat, uzyskanych w tymże roku.

Rozkład obciążenia przeprowadza Związek Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych (art. 86 punkt 6), przesyłając poszczególnym zakładom rozrachunek i sposób jego przeprowadzenia.

Art. 102. Wysokość składki na pokrycie świadczeń, przewidzianych w rozporządzeniu niniejszym na wypadek braku pracy, wynosi na przeciąg pierwszych pięciu lat — 2⁰/₀ płacy podstawowej w odpowiedniej grupie zarobkowej (art. 14), przyczem nie uwzględnia się kwot do pięciu groszy włącznie, kwoty zaś ponad pięć groszy zaokrągla się w górę do najbliższej dziesiątki.

Gdyby składka powyższa nie dostarczyła funduszy, wystarczających na pokrycie określonych wyżej świadczeń, może Rada Ministrów na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej w każdym czasie, w drodze rozporządzenia, podwyższyć na odpowiedni okres składkę do koniecznej dla powyższego celu wysokości, nieprzewyższającej jednak 3⁰/₀ płacy podstawowej.

Co pięć lat od wejścia w życie rozporządzenia niniejszego ustala Rada Ministrów w drodze rozporządzenia — z zastrzeżeniem, zawartem w ustępie drugim —

wysokość składki na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej, przedstawiony na podstawie przeprowadzonych badań asekuracyjno-technicznych po zasięgnięciu opinii zarządu Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Fundusze na pokrycie świadczeń na wypadek braku pracy stanowią fundusze oddzielne i — jako takie — mają być administrowane oddzielnie od innych funduszy Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Fundusze, pozostałe po pokryciu świadczeń bieżących, stanowią fundusz rezerwowy, który powinien osiągnąć wysokość przeciętnego wydatku rocznego trzech ostatnich lat.

Po zebraniu funduszu rezerwowego w określonej wyżej wysokości, nastąpi obniżenie składek w sposób, przewidziany w ustępie trzecim.

Art. 103. Wysokość składki na pokrycie świadczeń emerytalnych (art. 15, lit. B) wynosi na przeciąg pierwszych pięciu lat 8% płacy podstawowej w odpowiedniej grupie zarobkowej (art. 14), przy czym nie uwzględnia się kwot do pięciu groszy włącznie, kwoty zaś ponad pięć groszy zaokrągla się w górę do najbliższej dziesiątki.

Co pięć lat od wejścia w życie rozporządzenia niniejszego ustala Rada Ministrów w drodze rozporządzenia, na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej, przedstawiony na podstawie badania asekuracyjno-technicznego, na najbliższy okres pięcioletni wysokość składki, która nie może przekroczyć 10% płacy podstawowej.

Badanie asekuracyjno-techniczne, które przeprowadza Związek Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych ma wykażać, czy składka obowiązująca, jako składka stała, wystarczy w przyszłości na pokrycie wszystkich zobowiązań emerytalnych, względnie jak wysoką powinna być ta składka.

Art. 104. Za obowiązkowo ubezpieczonych w myśl rozporządzenia niniejszego w grupie zarobkowej A, nie otrzymujących żadnego wynagrodzenia lub otrzymujących nie wyższe niż sześćdziesiąt złotych miesięcznie albo tylko utrzymanie, składkę ubezpieczeniową, przypadającą w myśl art. 102 i 103, opłaca pracodawca w całości z własnych funduszy.

W innych wypadkach składkę dzieli się między pracodawcę i ubezpieczonego w następujący sposób:

1) gdy pracownik otrzymuje wynagrodzenie w granicach ponad sześćdziesiąt złotych do czterystu złotych miesięcznie, pracodawca płaci trzy piąte, zaś pracownik dwie piąte składki, przypadającej w danej grupie zarobkowej w myśl art. 102 i 103,

2) gdy pracownik otrzymuje wynagrodzenie ponad czterysta złotych do ośmiuset złotych miesięcznie, pracodawca i ubezpieczony płacą po połowie składki, przypadającej w danej grupie zarobkowej w myśl art. 102 i 103,

3) gdy pracownik otrzymuje wynagrodzenie ponad osiemset złotych miesięcznie, pracodawca płaci dwie piąte, pracownik zaś trzy piąte składki, przypadającej w grupie zarobkowej N względnie L (art. 14 ust. 2), w myśl art. 102 i 103.

Art. 105. Część składki, przypadająca na obowiązkowo ubezpieczonego w myśl postanowień art. 104, potrąca pracodawca przy wypłacie wynagrodzenia, należnego ubezpieczonemu w myśl umowy za odnośny okres płatniczy.

Potrącenie może być wykonane wstecz tylko za dwa ostatnie okresy płatnicze, nie potrącone zaś w tym terminie składki pokrywa całkowicie pracodawca z własnych funduszy.

Przy wymiarze składek nie uwzględnia się kwoty do pięciu groszy włącznie, kwoty zaś ponad pięć groszy zaokrągla się w górę do najbliższej dziesiątki; gdy obydwie części składki, t. j. część pracodawcy i ubezpieczonego, kończą się na miejscu jednostek groszy cyfrą pięć, część składki pracodawcy zaokrągla się do najbliższej dziesiątki w górę, część zaś pracownika do najbliższej dziesiątki w dół.

W wypadku, gdy pracownik ma kilka zajęć (art. 12 ust. ostatni), a suma wynagrodzeń przekracza płacę podstawową najwyższej grupy zarobkowej, oblicza się składkę według wynagrodzeń za poszczególne zajęcia kolejno, poczynając od tego zajęcia, któremu pracownik poświęca najwięcej czasu, a w razie równości czasu, od tego zajęcia, za które najwyższe pobiera wynagrodzenie.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych obowiązany jest przesłać odpowiednio zawiadomienie pracodawcy, u którego pracownik otrzymuje wynagrodzenie, zaliczane do ubezpieczenia tylko w części, lub u którego wynagrodzenia zupełnie się do ubezpieczenia nie zalicza.

W wypadku, gdy pracownik zatrudniony był przynajmniej czternaście dni w ciągu miesiąca kalendarzowego kolejno u dwóch pracodawców, drugi pracodawca odpowiada za składkę, należną za cały miesiąc kalendarzowy, zachowując regres do pierwszego o zwrot połowy składki, jaka należy się od pierwszego pracodawcy Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych. Gdy obaj pracodawcy wpłacą do zakładu składki, przypadające w myśl art. 7, 102 i 103, zakład zwraca obu pracodawcom i pracownikowi odpowiednią część składek.

Poza wypadkiem, przewidzianym w ustępie poprzednim, zwraca zakład pracodawcy względnie pracownikowi nienależne składki z oprocentowaniem według stopy procentowej, przyjętej przy ustalaniu obowiązującej składki (stopa techniczna).

XXV. Opłata składek ubezpieczeniowych i uskutecznianie zgłoszeń.

Art. 106. Składki (art. 102 i 103) płatne są za każdy miesiąc kalendarzowy, w którym pracownik podlega obowiązkowi ubezpieczenia (art. 7), zdołu w ciągu pierwszych dziesięciu dni następnego miesiąca kalendarzowego. Obowiązek opłaty składek jest niezależny od ustalenia ich wysokości przez Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, od wezwania płatniczego zakładu, oraz od prawomocności odpowiednich zarządzeń zakładu.

Pracodawca obowiązany jest przysyłać w tym samym terminie wykazy osób, zatrudnionych w poprzednim miesiącu kalendarzowym i podlegających obowiązkowi ubezpieczenia, oraz obliczenie należnych

składek. W tymże również terminie obowiązany jest pracodawca zawiadamiać zakład o wszelkich zmianach, jakie zaszły w stosunkach służbowych jego pracowników w ciągu miesiąca ubiegłego, oraz o tych zmianach w ich stosunkach rodzinnych, o których został powiadomiony. Jeśli w porównaniu z poprzednim miesiącem nie zaszła żadna zmiana, wystarcza powołanie się na wykaz poprzedni.

Ubezpieczony ma prawo dokonywania zgłoszeń niezależnie od takiegoż obowiązku pracodawcy; zgłoszenie, dokonane przez pracownika w terminie wyżej określonym i zawierające wymagane dane, zgodne ze stanem faktycznym, zwalnia pracodawcę od odpowiedzialności za ewentualne zaniechanie z jego strony obowiązku zgłoszenia.

Pracownik obowiązany jest zawiadomić pracodawcę o zmianach zaszłych w jego stosunkach rodzinnych, które mają znaczenie dla ubezpieczenia, unormowanego rozporządzeniem niniejszem.

Art. 107. Pracodawca obowiązany jest na żądanie organów Kasy Ubezpieczeń Społecznych lub Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych zezwolić na przejrzanie list płacy oraz wszelkich dokumentów, miarodajnych dla sprawdzenia ścisłości uskuteczionych zgłoszeń.

Listy płacy należy przechowywać w ciągu lat pięciu.

Art. 108. Od zaległych składek ubezpieczeniowych, nie wpłaconych w terminie przepisany, należą się odsetki zwłoki wyższe o połowę niż wynosi każdoczesna stopa dyskontowa Banku Polskiego, przyczem nie uwzględnia się ułamka podwyższonej stopy dyskontowej do połowy jednego procentu włącznie, a ułamek ponad połowę zaokrągla się w górę do jednego procentu.

Art. 109. Zaległe składki wraz z odsetkami zwłoki, kosztami upomnień i kosztami egzekucyjnymi ściąga Kasa Ubezpieczeń Społecznych w ten sam sposób, w jaki ściąga należne jej składki ubezpieczeniowe.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych może ściągać zaległości również bezpośrednio w drodze egzekucji sądowej w trybie, przewidzianym dla ściągnięcia należności skarbowych i administracyjnych.

Wykaz zaległości, sporządzony przez Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, stanowi tytuł sądowej egzekucji (§ 1 punkt 13 austr. ordynacji egzekucyjnej, punkt 5 dodatku do uwagi do art. 1527 rosyjskiej ustawy postępowania cywilnego, § 51 król. pruskiego rozporządzenia z dnia 15 listopada 1899 r. Zb. ust. pr. str. 545).

Należności Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych z tytułu składek korzystają w postępowaniu egzekucyjnym i upadłościowym na obszarze m. st. Warszawy i województw: warszawskiego, łódzkiego, kieleckiego, lubelskiego, białostockiego, wołyńskiego, poleskiego, nowogródzkiego, poznańskiego, pomorskiego i górnośląskiej części województwa śląskiego z pierwszeństwa zaspokojenia w rozmiarze i stopniu, — przysługującym należnościom z tytułu zasług sług i czeladzi, a na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego, tarno-

polskiego i cieszyńskiej części województwa śląskiego wedle obowiązujących tam przepisów.

Art. 110. Prawo przymusowego ściągnięcia składek ubezpieczeniowych, należnych w myśl rozporządzenia niniejszego, przedawnia się po trzech latach od dnia płatności poszczególnej składki; w wypadku uskutecznienia nieprawdziwych zgłoszeń względnie udzielenia nieprawdziwych wyjaśnień, albo zaniechania obowiązku zgłoszenia wogóle, skutkiem czego Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych nie wiedział o przysługujących mu należnościach, ma zastosowanie pięcioletni okres przedawnienia.

Każda czynność, zmierzająca do ustalenia obowiązku ubezpieczenia lub do ściągnięcia składek, przerywa przedawnienie, o ile pracodawca został o niej powiadomiony; ponadto przedawnienie ulega przerwie względnie wstrzymaniu w wypadkach, przewidzianych w ustawach cywilnych.

XXVI. Zaliczanie miesięcy składkowych.

Art. 111. W razie uskutecznienia zgłoszenia w czasie właściwym (art. 106) zalicza się pracownikowi do ubezpieczenia wszystkie miesiące kalendarzowe, licząc od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, w którym powstał obowiązek ubezpieczenia, do końca miesiąca, w którym ten obowiązek ustał (art. 7), chociażby należne za ten okres składki nie zostały ściągnięte.

W razie nieuskutecznienia zgłoszenia we właściwym czasie, miesiące składkowe będą zaliczone od pierwszego dnia tego miesiąca kalendarzowego, w którym nastąpiło zgłoszenie, bez względu na to, czy składki za okres po zgłoszeniu zostały ściągnięte.

Narówni ze zgłoszeniem, uskuteczniomem przez pracodawcę, traktować należy zgłoszenie, uskuteczniomem przez pracownika, jak również zgłoszenie z urzędu, sporządzone przez organ kontrolny Kas Ubezpieczeń Społecznych względnie Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, o ile chodzi o skutki zgłoszeń, przewidziane w tym artykule.

Miesiąc, za który kilku pracodawców opłaciło składkę za tego samego ubezpieczonego, liczy się za jeden miesiąc składkowy.

Art. 112. Miesiące, poprzedzające okres, podlegający w myśl postanowień art. 111 zaliczeniu do ubezpieczenia, uważane będą za miesiące składkowe w miarę rzeczywistego wpłacania przypadających za nie składek ubezpieczeniowych — z zastrzeżeniem, że nie może być zaliczony dodatkowo okres dłuższy niż trzyletni, i to pod warunkiem wpłacenia odnośnych składek ubezpieczeniowych przed upływem trzech lat od chwili ich płatności. Wskazane miesiące składkowe wlicza się do okresu, wymaganego dla uzyskania praw do świadczeń na wypadek braku pracy (art. 16 ust. 2 i 3), tylko w wypadku wpłacenia odnośnych składek ubezpieczeniowych przed upływem sześciu miesięcy od dnia utraty zajęcia, za które należy się składka.

Dodatkowe zgłoszenia są nieważne, o ile zostały uskuteczniomem po zajściu okoliczności, uprawniających do świadczeń emerytalnych (niezdolność do wykonywania zawodu, osiągnięcie wieku starczego, śmierć).

Pracodawca jest odpowiedzialny materialnie za szkody, przyrządzone pracownikowi względnie jego rodzinie przez zaniedbanie przepisanych rozporządzeniem niniejszym zgłoszeń. Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych obowiązany jest na żądanie interesowanych osób dostarczyć obliczenia świadczeń, których pracownik względnie członkowie jego rodziny zostali pozbawieni wskutek niewypełnienia obowiązku, ciężącego na pracodawcy.

Niezależnie od tego, Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych ma obowiązek ściągania nieprzeznaczonych składek bez względu na to, jaką drogą powziął wiadomość o zaniedbaniu zgłoszenia względnie uiszczenia składek w czasie właściwym.

Art. 113. Przy wznowieniu ubezpieczenia po przerwie nie dłuższej, niż osiemnastomiesięcznej, dolicza się do miesięcy składkowych, przebytych w wznowionem ubezpieczeniu, a podlegających zaliczeniu do ubezpieczenia w myśl postanowień art. 9, 111 i 112, miesiące składkowe, przebyte poprzednio przed przerwą, a policzalne w myśl powyższych przepisów. Miesiące składkowe, przebyte przed przerwą, uwzględnione przy przyznaniu odprawy w myśl art. 30, nie podlegają w żadnym razie zaliczeniu w wypadku ewentualnego wznowienia ubezpieczenia. Jeżeli przerwa w ubezpieczeniu trwała ponad osiemnaście miesięcy, doliczenie miesięcy składkowych, przebytych przed przerwą, następuje po przebyciu w wznowionem ubezpieczeniu wskazanej niżej ilości miesięcy składkowych w obowiązkowem ubezpieczeniu, a mianowicie:

dwunastu miesięcy składkowych po przerwie nie dłuższej niż pięcioletniej;

dwudziestu czterech miesięcy składkowych po przerwie nie dłuższej niż dziesięcioletniej;

trzydziestu sześciu miesięcy składkowych po przerwie nie dłuższej niż piętnastoletniej.

Jeżeli przerwa w ubezpieczeniu osoby, która w chwili ustania ubezpieczenia nie miała ukończonych sześćdziesięciu lat życia, trwała ponad trzy lata, a obowiązek ubezpieczenia miałby ponownie powstać po ukończeniu sześćdziesięciu lat życia, uważa się za wygasłe wszelkie ewentualne uprawnienia, wynikające z przebytych poprzednio miesięcy składkowych.

Do okresu przerwy w ubezpieczeniu, przewidzianej w artykule niniejszym, nie wlicza się czasu, określonego w art. 8 ust. 2, oraz czasu otrzymywania renty inwalidzkiej w myśl rozporządzenia niniejszego.

XXVII. Obowiązek udzielania wyjaśnień.

Art. 114. Na żądanie władz i urzędów państwowych, Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, Kas Ubezpieczeń Społecznych, względnie ich organów i funkcjonariuszów, oraz instytucji publicznych, działających w ramach rozporządzenia niniejszego lub statutu, pracodawcy, ubezpieczeni i członkowie ich rodzin obowiązani są udzielać wszelkich pisemnych i ustnych wyjaśnień co do okoliczności, mających znaczenie dla stosunku ubezpieczeniowego względnie dla oceny uprawnień do świadczeń ubezpieczeniowych.

XXVIII. Przepisy finansowe.

Art. 115. Środki finansowe Zakładu względnie Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych mogą być używane jedynie dla osiągnięcia celów, przewidzianych w rozporządzeniu niniejszym, oraz na pokrycie kosztów administracyjnych zakładu względnie związku.

Poszczególne Zakład i Związek Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych obowiązane są składać za każdy rok kalendarzowy państwowej władzy nadzorczej sprawozdanie z czynności, ze stanu funduszy i ich lokaty. Wymienione instytucje obowiązane są ponadto przedstawiać te same władzy wykazy statystyczne — w sposób i w terminach, określonych rozporządzeniem Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Najpóźniej w ciągu miesiąca października każdego roku obowiązany jest zakład względnie związek przedstawić preliminarz budżetowy na rok następny do zatwierdzenia przez państwową władzę nadzorczą.

Art. 116. Fundusze Zakładu i Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych mają być lokowane w sposób, dający bezpieczeństwo publiczne.

Przynajmniej 15% rozporządzalnego majątku należy lokować w państwowych papierach wartościowych.

XXIX. Uwolnienie od podatków i opłat.

Art. 117. Instytucjom, wykonywającym ubezpieczenie, unormowane rozporządzeniem niniejszym, lub współdziałającym w jego przeprowadzeniu, przysługuje zwolnienie od wszelkich opłat sądowych w sprawach, wynikających z rozporządzenia niniejszego.

Ponadto instytucjom, wykonywającym ubezpieczenie, unormowane rozporządzeniem niniejszym, osobom otrzymującym świadczenia z tych instytucji, oraz funduszom, wpłacanym do tych instytucji i wypłacanym przez nie, przysługują te wszystkie przywileje w dziedzinie opłat skarbowych i podatków państwowych i samorządowych, jakie na mocy obowiązujących ustaw przysługują instytucjom ubezpieczeń społecznych, osobom, pobierającym świadczenia z tych instytucji oraz funduszom, wpłacanym do tych instytucji i wypłacanym przez nie.

XXX. Stosunek uprawnień, nabytych w Zakładzie Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, do uprawnień, nabytych w innej instytucji.

Art. 118. Osoba, podlegająca obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie rozporządzenia niniejszego, co do której powstaną warunki ubezpieczenia, określonego w art. 1 punkty 2 do 4, na podstawie przepisów, normujących analogiczne ubezpieczenie robotników, ma prawo albo pozostania w ubezpieczeniu według zasad rozporządzenia niniejszego albo przejścia do ubezpieczenia na podstawie przepisów o ubezpieczeniu robotników.

Gdy osoba, podlegająca obowiązkowi ubezpieczenia, określonego w art. 1 punkty 2 do 4, na podstawie przepisów, normujących ubezpieczenie robotników, uzyska warunki, uzasadniające obowiązek

ubezpieczenia jej w myśl rozporządzenia niniejszego, ma prawo albo przejścia do ubezpieczenia na zasadach rozporządzenia niniejszego albo pozostania w ubezpieczeniu dotychczasowym.

Gdy dana osoba nie oświadcza się za pozostaniem w ubezpieczeniu na zasadach dotychczasowych, przekazuje poprzedni zakład ubezpieczeniowy temu zakładowi ubezpieczeniowemu, do którego odnośna osoba przechodzi, zmniejszoną o 5% sumę składek z ostatnich pięciu lat, z oprocentowaniem wedle stopy technicznej, w celu zaliczenia tyłu miesięcy względnie tygodni składowych w nowym zakładzie, ile zaliczono danej osobie w ostatnich pięciu latach w zakładzie poprzednim.

Art. 119. Pracownik, który na mocy art. 118 będzie podlegał ubezpieczeniu, określone w art. 1 punkty 2 do 4, podlegał będzie ubezpieczeniu na wypadek braku pracy również w myśl rozporządzenia niniejszego, pracownik zaś podlegający analogicznemu ubezpieczeniu na podstawie przepisów, dotyczących robotników, będzie podlegał ubezpieczeniu na wypadek braku pracy w myśl ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (Dz. U. R. P. № 67, poz. 650).

Instytucja, przejmująca ubezpieczenie na wypadek braku pracy, zaliczy odnośnej osobie do tego ubezpieczenia cały czas, zaliczony w instytucji poprzedniej w ciągu ostatniego roku, o ile dana osoba nie korzystała w tym roku ze świadczeń z powodu braku pracy — i z tego tytułu otrzyma od instytucji poprzedniej należną tej ostatniej za powyższy okres, a zmniejszoną o 5% sumę składek, z oprocentowaniem wedle stopy technicznej; do powyższej sumy nie wlicza się ewentualnej dopłaty Skarbu Państwa.

Gdy osoba korzystająca ze świadczeń nie wyczerpała pełnego okresu zasiłkowego, przekazuje się taką część określonych wyżej składek, jaka wynika z porównania stosunku okresu, przez który osoba ta mogła jeszcze korzystać z zasiłków, do pełnego okresu zasiłkowego; w tym samym stosunku instytucja przejmująca zalicza czas, zaliczony przez instytucję poprzednią.

Art. 120. W razie przejścia osoby, ubezpieczonej obowiązkowo w Zakładzie Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, do służby, uzasadniającej zwolnienie od obowiązku ubezpieczenia w myśl art. 5 punkty 5 i 6, ostatni właściwy zakład przekazuje instytucji, w której ubezpieczony obejmuje służbę, wszystkie składki za miesiące podlegające zaliczeniu w myśl art. 9, 111 i 112, zmniejszone o 5%, ze składanym procentem według stopy technicznej.

W wypadku przejścia pracownika ze służby, określonej w ustępie pierwszym, do zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w myśl rozporządzenia niniejszego, ciąży na odnośnej instytucji obowiązek przekazania Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych ośmioprocentowej składki od płacy podstawowej, odpowiadającej każdorazowej płacy miesięcznej pracownika w okresie jego służby w tej instytucji, uzasadniającej zwolnienie od obowiązku ubezpieczenia, określonego w art. 1 punkty 2 do 4, z oprocentowaniem składanym według stopy technicznej zakładu; w razie otrzymania poprzednio

od zakładu za danego pracownika składek w myśl ustępu pierwszego, ciąży na odnośnej instytucji ponadto obowiązek zwrotu otrzymanej sumy z takim samym oprocentowaniem.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych zaliczy pracownikowi w całości okres służby, za który przekazano zakładowi składki, obliczone zgodnie z ustępem poprzednim.

Prawomocne zmniejszenie pracownikom, o których mowa w art. 5 punkty 5 i 6, praw emerytalnych w drodze dyscyplinarnej zmniejsza w odpowiednim stosunku wysokość przekazać się mającej składki i ilość podlegających zaliczeniu miesięcy składowych.

Szczegółowe przepisy, dotyczące wykonania postanowień tego artykułu, wyda Rada Ministrów na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 121. We wszystkich wypadkach, wskazanych w art. 118 do 120, należna suma winna być przekazana w ciągu miesiąca po zgłoszeniu roszczenia przez uprawnioną instytucję.

Równocześnie z przekazaniem należności przelać należy obliczenie jej wysokości oraz wszelkie potrzebne dane i dokumenty.

Wysokość każdorazowej stopy technicznej ogłasza Minister Pracy i Opieki Społecznej w „Monitorze Polskim”.

XXXI. Regres Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Art. 122. Roszczenie o odszkodowanie przeciw osobom trzecim, przysługujące uprawnionym do świadczeń z Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych wskutek zajścia niezdolności do wykonywania zawodu lub śmierci ubezpieczonego, przechodzi na zakład do wysokości należnych od niego świadczeń lub ich wartości skapitalizowanej według zasad, obowiązujących zakład.

XXXII. Postępowanie w sprawach świadczeń.

Art. 123. Roszczenia o świadczenia z powodu braku pracy oraz o świadczenia, które uzależnione są od niezdolności do wykonywania zawodu, należy zgłaszać w Kasie Ubezpieczeń Społecznych, działającej na obszarze, na którym znajduje się miejsce zamieszkania uprawnionej osoby.

Zgłaszający uprawnienie do świadczeń z powodu braku pracy obowiązany jest wykazać, że uczynił zadość przepisom, dotyczącym rejestracji i kontroli osób, pozostających bez pracy; przepisy te wydaje Minister Pracy i Opieki Społecznej w drodze rozporządzenia.

Pracownikowi, opuszczającemu zajęcie, obowiązany jest pracodawca wydać zaświadczenie, stwierdzające czas, charakter zatrudnienia odnośnego pracownika u tego pracodawcy, datę i powód opuszczenia zajęcia, oraz wysokość wypłaconej odprawy lub odszkodowania wedle wzoru, wskazanego w rozporządzeniu, przewidzianem w ustępie drugim.

Art. 124. Zgłaszającego roszczenie o świadczenie, uzależnione od niezdolności do wykonywania zawodu, bada wskazany przez Zakład Ubezpieczeń Pra-

cowników Umysłowych lekarz Kasy Ubezpieczeń Społecznych, a świadectwo stanu zdrowia, sporządzone wedle wzoru, określonego przez Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, dołącza kasa do załączników zgłoszenia i przesyła je temu Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, w którym zgłaszający roszczenie był ostatnio ubezpieczony. Zakład ten odpowiada za uprawnienia, przysługujące ubezpieczonemu w stosunku do ogółu miesięcy składkowych, podlegających zaliczeniu do ubezpieczenia.

Koszt badania lekarskiego ponosi zgłaszający roszczenie, z zastrzeżeniem zwrotu ze strony zakładu, o ile świadczenie zostanie przyznane.

Gdyby Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych nie doszedł do porozumienia z lekarzem kasy, obowiązany jest zawrzeć odpowiednią umowę z innym lekarzem.

Niezależnie od tego przysługuje Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych prawo zarządzenia ponownego zbadania przez innego lekarza oraz wdrożenia szczegółowych dochodzeń.

Gdy orzeczenia lekarza Kasy Ubezpieczeń Społecznych i lekarza, powołanego przez Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych do przeprowadzenia ponownego badania, lub dołączona przez osobę, zgłaszającą roszczenie, opinia jej zaufanego lekarza, który ją leczył, pozostają ze sobą w sprzeczności, miarodajną będzie opinia wojewódzkiego urzędu zdrowia siedziby zakładu, za zwrotem kosztów ze strony zakładu w wysokości, ustalonej przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 125. O każdym nieszczęśliwym wypadku, który może spowodować niezdolność do wykonywania zawodu na przeciąg czasu, przekraczający okres pomocy leczniczej, przysługującej z Kasy Ubezpieczeń Społecznych, lub którego następstwem jest śmierć pracownika, powinna właściwa Kasa Ubezpieczeń Społecznych przesłać bezzwłocznie po otrzymaniu doniesienia o wypadku, zawiadomienie do Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Art. 126. W razie śmierci osoby, uprawnionej do świadczeń, po zgłoszeniu przez nią swoich roszczeń, prawo do odbioru sum, należnych do dnia śmierci uprawnionego, przechodzi na prawnych jego spadkobierców.

Osoby te mają prawo kontynuowania nieukończonego jeszcze postępowania celem ustalenia sumy należnej z tytułu świadczeń.

Art. 127. Jeżeli z powodu braku niezdolności do wykonywania zawodu w rozumieniu art. 22 ust. 2 i 3 roszczenie o świadczenie, uzależnione od niezdolności do wykonywania zawodu, zostało przez zakład odrzucone, to przed upływem roku od chwili odrzucenia roszczenia, z tem samym roszczeniem można tylko wówczas ponownie wystąpić, gdy w stanie zdrowia zaszła istotna zmiana, wykazana świadectwem lekarskiem (art. 124).

Brak takiego świadectwa lekarskiego upoważnia komisję rentową do odrzucenia ponownie zgłoszonego roszczenia, a przeciw uchwale tej niema żadnych środków prawnych.

Art. 128. Kasa Ubezpieczeń Społecznych składa w czasie możliwie najkrótszym Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych zgłoszenia, zaopatrzone w wymagane dowody, wraz z ewentualnymi swojemi uwagami, względnie z materiałem dochodzeń, których przeprowadzenie uznała za wskazane.

Art. 129. Decyzje Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w sprawach: przyznania, odmowy, wstrzymania lub utraty świadczeń winny być doręczane interesowanemu na piśmie i mają zawierać obliczenie przyznanych świadczeń względnie wyszczególnienie powodów ich odmowy, wstrzymania lub utraty, oraz pouczenie o środkach prawnych.

XXXIII. Rozstrzyganie sporów.

Art. 130. Spory między pracodawcami, ubezpieczonymi lub uprawnionymi do świadczeń z jednej strony a Zakładem Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych o roszczenia, przysługujące w myśl rozporządzenia niniejszego, z drugiej strony — rozstrzygają specjalne organa. Ustrój tych organów i postępowanie przed nimi określi osobna ustawa.

Art. 131. Spory między Zakładami Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych oraz spory między poszczególnymi Zakładami a Związkiem Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, wynikające na tle postanowień rozporządzenia niniejszego, rozstrzyga ostatecznie Minister Pracy i Opieki Społecznej.

XXXIV. Nieważność umów.

Art. 132. Zrzeczenie się uprawnień, wynikających z rozporządzenia niniejszego, jest nieważne.

Nieważne są umowy, zmierzające do ograniczenia tych uprawnień na niekorzyść pracowników.

XXXV. Współdziałanie władz i urzędów państwowych oraz władz samorządowych.

Art. 133. Władze i urzędy państwowe oraz komunalne winny w miarę możliwości użyczać pomocy instytucjom ubezpieczeniowym, przewidzianym w rozporządzeniu niniejszem.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych ma prawo w zakresie kontroli nad pozostającymi bez pracy korzystać z pomocy urzędów pośrednictwa pracy i gmin.

O ile udzielenie pomocy zakładowi w wykonaniu jego zadań połączone byłoby z powiększeniem personelu odnośnej instytucji, obowiązany jest zakład do zwrotu spowodowanych wydatków w umówionej wysokości; w razie sporu co do wysokości podlegających zwrotowi wydatków rozstrzyga Minister Pracy i Opieki Społecznej, ewentualnie w porozumieniu z interesowanym ministrem.

XXXVI. Postanowienia karne.

Art. 134. Pracodawcy, pracownicy i otrzymujący świadczenia, którzy w zgłoszeniach względnie wykazach i zaświadczeniach, przepisanych rozporządzeniem niniejszem albo statutem zakładu, podają szczegółły faktyczne nieprawdziwe, lub udzielają nie-

prawdziwych wyjaśnień, albo wogóle odmawiają udzielania wyjaśnień wbrew obowiązującym przepisom, podlegają karze grzywny do tysiąca złotych a w razie nieściągalności karze aresztu do sześciu tygodni.

Art. 135. Osoby, wymienione w art. 134, które przepisanych wykazów, zgłoszeń lub zaświadczeń w przepisany terminie nie złożyły, podlegają karze grzywny w wysokości do pięciuset złotych z zamianą, w razie nieściągalności, na karę aresztu do trzech tygodni.

Art. 136. Karze grzywny do pięciuset złotych lub w razie jej nieściągalności karze aresztu do trzech tygodni, podlegają pracodawcy, którzy rozmyślnie potrącają swoim pracownikom przy wypłacie wyższe kwoty, aniżeli to wedle rozporządzenia niniejszego jest dopuszczalne.

Art. 137. Pracodawcy, którzy bez uzasadnionych powodów uniemożliwiają swoim pracownikom przyjęcie lub wykonywanie czynności członka władz lub organów Zakładu lub Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, podlegają karze grzywny do pięciuset złotych z zamianą, w razie nieściągalności, na karę aresztu do trzech tygodni.

Art. 138. Osoby, skazane dwukrotnie za przestępstwa, przewidziane w art. 134 do 137, mogą w razie dalszego naruszenia tych przepisów ulec, niezależnie od przewidzianej w poprzednich artykułach kary grzywny, także karze aresztu w wymiarze, nie wyższym od przewidzianego w odnośnym przepisie na wypadek nieściągalności grzywny.

Art. 139. Kto rozgłasza lub używa dla innych celów, niż wskazane w rozporządzeniu niniejszym, wiadomości o chorobach względnie innych ułomnościach osób ubezpieczonych lub o przyczynach tychże, bądź tajemnic przedsiębiorstwa, z którymi się zapoznał w charakterze:

1) członka władz względnie organów lub pracownika Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych albo Kasy Ubezpieczeń Społecznych,

2) ławnika specjalnych organów, przewidzianych w art. 130, — podlega karze grzywny do dwóch tysięcy złotych i aresztu do sześciu tygodni lub jednej z tych kar.

Ściganie następuje na wniosek poszkodowanego lub państwowej władzy nadzorczej.

Art. 140. W wypadkach, w których rozporządzenie niniejsze uprawnia do ukarania pracodawcy, narówni z nim traktować należy osoby, które w imieniu osoby prawnej mają prawo i obowiązek wykonywania czynności, ciążących w myśl rozporządzenia niniejszego na pracodawcy. Gdy pracodawca nie jest zdolny do działań prawnych lub ma ograniczoną zdolność do działań prawnych, odpowiedzialność ponosi jego prawny zastępca.

Jeśli pracodawca powierzy kierownikowi przedsiębiorstwa względnie poszczególnym swym pracownikom wypełnianie obowiązków, wynikających dla niego z rozporządzenia niniejszego, to osoby te podlegają za naruszenie postanowień rozporządzenia niniejszego również karze w niem przewidzianej;

obok nich podlega karze także pracodawca, gdy wykroczenie nastąpiło z jego wiedzą.

Jeżeli kierownik państwowego lub znajdującego się pod zarządem państwowym zakładu pracy pozostaje w stosunku służbowym publiczno-prawnym, wówczas za wykroczenia z art. 134 do 137 ulegnie karze tylko w drodze postępowania dyscyplinarnego, wszczętego wskutek doniesienia do władzy przełożonej.

Osoby, wymienione w ustępie poprzednim, podlegają w razie popełnienia przestępstwa tamże oznaczonego po dwukrotnem ukaraniu dyscyplinarnem karze, przewidzianej w art. 138, orzekanej przez sądy powiatowe (pokoju).

Art. 141. Przewidziane w art. 134 do 138 kary wymierza powiatowa władza administracji ogólnej:

1) na wniosek Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych względnie Kasy Ubezpieczeń Społecznych,

2) na wniosek poszkodowanego.

Przeciwko orzeczeniu karnemu, wydanemu przez powiatową władzę administracji ogólnej, można w ciągu siedmiu dni od dnia doręczenia orzeczenia wnieść na ręce tej władzy żądanie przekazania sprawy właściwemu sądowi powiatowemu (pokoju), który postąpi wedle przepisów postępowania, obowiązujących w I instancji sądowej. Wyrok sądu okręgowego, wydany w II instancji, jest prawomocny.

Na obszarze mocy obowiązującej ustawy postępowania karnego z 1877 r. stosuje się przepisy o policyjnych rozporządzeniach karnych.

Do orzekania o czynach, przewidzianych w art. 139, powołane są sądy powiatowe (pokoju).

Art. 142. Ściągnięte kary pieniężne, orzeczone na podstawie rozporządzenia niniejszego, wpływają do Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Art. 143. Jeżeli jeden z czynów, przewidzianych w rozporządzeniu niniejszym, podlega karze surowszej według innych ustaw, należy karę wymierzyć według tych ustaw.

Przestępstwa, przewidziane w rozporządzeniu niniejszym, przedawniają się po upływie trzech lat od ich popełnienia.

XXXVII. Nadzór państwowy.

Art. 144. Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych i Związek Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych podlegają nadzorowi państwowemu, wykonywanemu przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Minister Pracy i Opieki Społecznej ma prawo poddawać gospodarce zakładu względnie związku rewizji i posyłać delegata na posiedzenia władz względnie organów zakładu lub związku.

Minister Pracy i Opieki Społecznej jest właściwy do udzielania zatwierdzeń we wszystkich wypadkach, w których w myśl rozporządzenia niniejszego wymagane jest zatwierdzenie ze strony państwowej władzy nadzorczej.

Minister Pracy i Opieki Społecznej ma prawo rozwiązać poszczególne lub wszystkie władze i organa zakładu względnie związku w wypadkach:

- 1) naruszenia obowiązujących ustaw, rozporządzeń lub statutu,
- 2) gospodarki szkodliwej dla instytucji,
- 3) niewykonania zarządzeń władzy nadzorczej,
- 4) niezdolności władz i organów do ukonstytuowania się lub do wypełnienia zadań, do których zostały powołane.

W wypadku rozwiązania władzy lub organu Zakładu względnie Związku Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, może Minister Pracy i Opieki Społecznej poruczyć komisarzowi rządowemu prowizoryczne prowadzenie czynności rozwiązanej władzy lub organu z obowiązkiem poczynienia w ciągu sześciu miesięcy od dnia rozwiązania zarządzeń w celu przeprowadzenia nowych wyborów.

XXXVIII. Przepisy przejściowe.

Art. 145. Osoby, ubezpieczone obowiązkowo w myśl rozporządzenia niniejszego, które były przedtem ubezpieczone obowiązkowo w myśl ustaw o ubezpieczeniu funkcjonariuszów (urzędników) prywatnych, obowiązujących przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego na obszarze województw: poznańskiego, pomorskiego, śląskiego, krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego, oraz osoby, otrzymujące renty na podstawie poprzednich ustaw, nabywają za okres ubezpieczenia, policzalny w myśl tych ustaw, uprawnienia do świadczeń emerytalnych, przewidzianych w rozporządzeniu niniejszym, w wysokości i pod warunkami temże rozporządzeniem unormowanymi, z zastrzeżeniami, wynikającymi z postanowień art. 146, 147 i 149.

W wypadkach, przewidzianych w art. 120, przekazuje się składki również za okres ubezpieczenia w myśl ustaw, wymienionych w ustępie pierwszym, względnie za okres służby, uzasadniającej zwolnienie od ubezpieczenia w myśl tych ustaw.

Art. 146. Osobom, ubezpieczonym w myśl ustawy z dnia 20 grudnia 1911 r. o ubezpieczeniu funkcjonariuszów prywatnych w klasach od A do J względnie I do 9, zalicza się okres ubezpieczenia, policzalny w myśl tejże ustawy, w odpowiedniej grupie zarobkowej od A do I rozporządzenia niniejszego; osobom zaś, ubezpieczonym w dawniejszych klasach K do P lub 10 do 24, w grupie zarobkowej I rozporządzenia niniejszego.

Osobom, ubezpieczonym w myśl ustawy z dnia 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszów w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszów w służbie publicznej, zalicza się okres ubezpieczenia, policzalny w myśl tejże ustawy, w odpowiedniej grupie zarobkowej rozporządzenia niniejszego; odpowiednią grupę ustala się według wynagrodzenia, które oblicza się w ten sposób, jak gdyby składki policzalne za dany okres ubezpieczenia w myśl przepisów, obowiązujących przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego, stanowiły 8% podstawy ich wymiaru.

Art. 147. Do osób, których obowiązek ubezpieczenia ustał przed terminem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego, w razie powstania tego obowiązku po tym terminie, stosuje się postanowienia art. 113 o tyle, o ile odnośne postanowienia ustaw, w myśl których osoby te były poprzednio ubezpie-

zione, nie są dla nich korzystniejsze. W tym ostatnim wypadku stosuje się odnośne postanowienia poprzednich ustaw.

Minister Pracy i Opieki Społecznej określi w drodze rozporządzenia, przy istnieniu jakich wyjątkowych okoliczności i pod jakimi warunkami mogą być przywrócone nabyte poprzednio uprawnienia tym osobom, które je utraciły w myśl przepisów ustaw, wymienionych w art. 145, wskutek przerwy w ubezpieczeniu.

Art. 148. Osoby, których obowiązkowe względnie dobrowolnie kontynuowane ubezpieczenie w myśl ustaw, określonych w art. 145, ustało przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego, a nie powstało po wejściu w życie tegoż rozporządzenia, nabywają uprawnienia do świadczeń emerytalnych przy zastosowaniu przepisów art. 145 i 146; pozatem stosuje się do nich przepisy ustaw, w myśl których były ubezpieczone.

Również osoby, którym świadczenia w myśl ustaw dotychczasowych nie przysługiwały wogóle lub nie przysługiwały z powodu okoliczności, które w myśl rozporządzenia niniejszego nie pozbawiają praw do świadczeń, nabywają uprawnienia do tych świadczeń w myśl rozporządzenia niniejszego od dnia wejścia w życie tego rozporządzenia.

W wypadku uiszczenia w myśl dotychczasowych ustaw opłaty za zachowanie w mocy uzyskanych uprawnień, uwzględnia się uprawnienia, uzyskane do chwili ustania ubezpieczenia obowiązkowego względnie dobrowolnie kontynuowanego.

Art. 149. Osobom, wymienionym w art. 145 i 148, przysługują uprawnienia do podwyższonych w myśl art. 145, 146 i 148 świadczeń o tyle, o ile instytucja właściwa w myśl rozporządzenia niniejszego otrzyma pokrycie, wystarczające według obowiązujących Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych zasad asekuracyjno-technicznych; w razie przeciwnym mają one prawo do stosunkowego tylko podwyższenia uprawnień w miarę istniejącego pokrycia.

Osobom tym przysługują w każdym razie uprawnienia do świadczeń nie niższych od świadczeń, jakieby im należały się od właściwej ogólnej instytucji ubezpieczeniowej w myśl ustawy, mającej zastosowanie przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego.

Art. 150. Prawa i obowiązki instytucji, prowadzących zastępczo w myśl odnośnych ustaw ubezpieczenie tych pracowników umysłowych, którzy podlegali obowiązkowi ubezpieczenia przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego na podstawie ustaw, określonych w art. 145, przechodzą z zastrzeżeniami, podanymi poniżej, na właściwy Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych; instytucje te przekazażą temu zakładowi akta i dokumenty, odnoszące się do ubezpieczenia zastępczego określonych wyżej pracowników.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych ponosi wobec osób, przejętych do ubezpieczenia, odpowiedzialność za ich nabyte z tytułu ubezpieczenia zastępczego uprawnienia, w wysokości i na warunkach, jakie przysługiwałyby im w myśl postanowień art. 145 i 149, gdyby były ubezpieczone w instytucji ubezpieczeniowej ogólnej, utworzonej dla

przeprowadzenia obowiązkowego ubezpieczenia w myśl odnośnej ustawy.

Za świadczenia, wyższe od określonych w ustępie poprzednim, odpowiada zakład jedynie w miarę uzyskanego na nie pokrycia (art. 152).

Art. 151. Postanowienia art. 150 ust. 2 i 3 stosuje się także do osób ubezpieczonych w instytucjach zastępczych, których siedziby znajdowały się poza obecnymi granicami Państwa Polskiego, o ile dana osoba w chwili utworzenia odpowiedniego zakładu (art. 165 ust. 1) zamieszkiwała na obszarze Rzeczypospolitej, posiadała obywatelstwo polskie, oraz była w jednym z tych zakładów obowiązkowo ubezpieczona. Zakład ten uwzględnia okres zastępczego ubezpieczenia powyższych osób przy ustalaniu pokrycia, które ma przekazać w myśl art. 149, tak, jak gdyby okres ten przebyty został w tym zakładzie. Zaliczki, wypłacone do dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego na poczet świadczeń, należnych z tytułu ubezpieczenia zastępczego, nie podlegają zwrotowi.

Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia, na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej, wyjątki od postanowień ustępu poprzedniego na korzyść reemigrantów.

Wszelkie odszkodowania, uzyskane na rzecz osób, wymienionych w ustępach poprzednich, przez państwo w drodze konwencji międzynarodowych, przekazane będą właściwemu Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Właściwemu zakładowi przysługuje prawo bezpośredniego dochodzenia od krajowych filij tych zagranicznych przedsiębiorstw, które miały prawo zawierania zastępczych umów ze swoimi pracownikami, rezerw premjowych, odpowiadających uprawnieniom, nabytym w myśl postanowień umowy zastępczej przez osoby, wymienione w tym artykule.

Postanowienia tego artykułu nie naruszają korzystniejszych uprawnień, wynikających z aktów prawa międzynarodowego.

Art. 152. Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych wpłacają instytucje, wymienione w art. 150, oprócz wartości kapitałowych świadczeń płynnych, rezerwy premjowe, jakie na podstawie statutów tych instytucji powinny być zebrane dla pokrycia uprawnień do świadczeń przyszłych, przysługujących ubezpieczonym obowiązkowo w instytucji zastępczej. Jeżeli jednak właściwy powszechny zakład ubezpieczeniowy (art. 165 ust. 1) posiada w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tylko częściowe pokrycie rezerw premjowych, instytucje zastępcze obowiązane są wpłacić rezerwy premjowe, zniżone w tym samym stosunku do rezerw wymaganych statutowo, z tem jednak zastrzeżeniem, że, jeśli posiadany majątek przewyższa wartości kapitałowe świadczeń płynnych oraz zmniejszone w określonym wyżej stosunku rezerwy premjowe, należy przekazać rzeczywisty majątek.

Gdy fundusze instytucji zastępczej nie osiągną wymaganej w myśl ustępu pierwszego wysokości, a pracodawca przyjął obowiązek uzupełniania rezerw, Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych nabywa roszczenie o uzupełnienie rezerw bezpośrednio do pracodawcy.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych może zezwolić na spłatę ratami w przeciągu dziesięciu lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego należności z powyższego tytułu, z oprocentowaniem według stopy technicznej zakładu. Dłuższy okres spłaty, przysługujący pracodawcy w stosunku do likwidowanej instytucji ubezpieczeniowej, pozostaje w mocy, jeżeli kwota dłużna nie została obniżona na podstawie postanowienia ustępu pierwszego lub na podstawie art. 153; w razie obniżenia kwoty dłużnej w myśl tychże przepisów, ulega czas jej spłaty odpowiedniemu stosunkowemu skróceniu.

Należności z powyższego tytułu ściągają się w sposób, przewidziany dla składek.

Art. 153. Jeżeli ubezpieczonym w instytucji zastępczej (art. 150) przysługuje w myśl jej statutu prawo do świadczeń korzystniejszych, niż przewidziane w rozporządzeniu niniejszem, instytucja ta przekazuje właściwemu Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych pokrycie świadczeń, określonych w art. 150 ust. 2, ustalone według zasad rachunkowych Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, nadwyżkę zaś funduszów posiadanych względnie pretensyj, przysługujących instytucji do pracodawców, zatrzymuje, o ile na podstawie prywatnoprawnej umowy z odnośnymi pracodawcami i ubezpieczonymi zapewni ubezpieczonym korzystanie nadal z różnicy między świadczeniami, należnymi w myśl rozporządzenia niniejszego, a świadczeniami, wynikającymi ze statutu danej instytucji.

Instytucja zastępcza, przeprowadzająca ubezpieczenie pracowników jednego tylko pracodawcy, przekazuje określoną wyżej nadwyżkę posiadanych funduszów względnie pretensyj pracodawcy, o ile ten w drodze umowy prywatnoprawnej zapewni ubezpieczonym i nadal oznaczoną w poprzednim ustępie różnicę świadczeń.

Art. 154. Pracownikom, podlegającym obowiązkowi ubezpieczenia w myśl rozporządzenia niniejszego, zatrudnionym na obszarze m. st. Warszawy i województw: warszawskiego, łódzkiego, kieleckiego, lubelskiego, białostockiego, wołyńskiego, poleskiego, nowogrodzkiego i wileńskiego, a będącym członkami pracowniczych kas emerytalnych, założonych przed dniem 1 lipca 1926 roku, zaliczy Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych do ubezpieczenia w myśl rozporządzenia niniejszego taką ilość miesięcy składowych, jakiej zgodnie z postanowieniami statutu kasy emerytalnej odpowiada przekazana rezerwa premjowa.

Zaliczony może być jednak czas nie dłuższy, niż czas rzeczywistej służby i nie dalej, niż do osiemnastego roku życia wstecz.

Art. 155. Osoby, zwolnione od obowiązku ubezpieczenia w myśl ustaw, wymienionych w art. 145, z powodu zapewnienia im przez służbodawcę uprawnień, odpowiadających przepisom odnośnych ustaw, a które następnie przeszły do ubezpieczenia w myśl rozporządzenia niniejszego z powodu braku warunków zwolnienia, wskazanych w art. 5 punkty 5 i 6, nabywają prawa do świadczeń ze strony właściwego Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w myśl

rozporządzenia niniejszego za cały czas, podlegający zaliczeniu do wysługi emerytalnej oraz do ubezpieczenia. W tym wypadku służbodawca przyczynia się do pokrycia należnych świadczeń taką kwotą, jaką obowiązany byłby wypłacać danej osobie na podstawie statutu za czas, podlegający zaliczeniu do wysługi emerytalnej. Kwoty te przekazuje służbodawca Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

W razie późniejszego zaistnienia warunków, wskazanych w art. 5 punkty 5 i 6, mają zastosowanie odpowiednie postanowienia art. 120.

Art. 156. Osoby, podlegające obowiązkowi ubezpieczenia w myśl rozporządzenia niniejszego, zatrudnione na obszarze m. st. Warszawy względnie województw, wymienionych w art. 154, mogą w ciągu pięciu lat od dnia wejścia w życie tego rozporządzenia nabyć za opłatą kapitałowej wartości uzyskiwanych uprawnień, lata rzeczywiście odbytej poprzednio służby, któraby uzasadniała obowiązek ubezpieczenia w myśl postanowień rozporządzenia niniejszego, nie dalej jednak niż do osiemnastego roku życia wstecz, o ile badanie lekarskie wykaże normalny w stosunku do wieku stan zdrowia.

Jeżeli wszyscy, podlegający obowiązkowi ubezpieczenia w myśl rozporządzenia niniejszego, członkowie kasy przeczności, założonej przed 1 lipca 1926 roku, korzystają z prawa nabycia lat w myśl ustępu poprzedniego, odpada warunek badania lekarskiego.

Art. 157. Podstawą obliczenia należności za nabycie lat poprzedniej służby jest wiek i wynagrodzenie pracownika w chwili nabycia; dopuszczalna jest spłata należności ratami.

O ile przy spłacie należności ratami uiszczono tylko część przypadającej sumy, następuje stosunkowe zmniejszenie nabytego czasu służby.

Uprawnienia, wynikające z nabycia lat, mają wpływ na wymiar świadczeń dopiero po upływie dwóch lat od chwili nabycia, o ile zaś zajdzie wypadek niezdolności do wykonywania zawodu lub wypadek śmierci wcześniej, Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych zwraca wpłaconą sumę z oprocentowaniem według stopy technicznej.

Okres, przewidziany w art. 16 ust. 5, nie może być przez nabycie lat służby skrócony.

Szczegółowe warunki nabycia lat zawierać będzie statut Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Art. 158. Osoby, które były ubezpieczone przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego w myśl ustaw, określonych w art. 145, i które nadal w razie stosowania tych ustaw podlegałyby obowiązkowi ubezpieczenia, podlegają temu obowiązkowi w myśl rozporządzenia niniejszego, chociażby nie odpowiadały przepisom art. 3 tego rozporządzenia.

Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu i Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego określi w drodze rozporządzenia ulgowe warunki zaliczenia do pracowników umysłowych tych sprzedawców i ekspedjentów sklepowych i księgarskich, którzy w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego

pełnili te obowiązki, a nie posiadają wykształcenia, określonego w art. 3 punkt 9, oraz wskaże te miejscowości, w których ze względu na brak lub niedostateczną ilość szkół dokształcających powyższe ulgowe warunki będą stosowane jeszcze w ciągu lat pięciu po wejściu w życie rozporządzenia niniejszego do osób, które obejmą wskazane wyżej obowiązki w ciągu tych pięciu lat.

Do czasu wejścia w życie rozporządzenia, wskazanego w ustępie poprzednim, za pracowników umysłowych będą uważani wszyscy ci sprzedawcy i ekspedjenci sklepowi i księgarscy, którzy korzystali z uprawnień pracowników umysłowych na mocy obowiązujących przepisów prawnych.

Art. 159. Fundusz Bezrobocia, utworzony na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1924 roku (Dz. U. R. P. № 67, poz. 650), przekazuje fundusze, określone w art. 6 ustawy z dnia 28 października 1925 roku (Dz. U. R. P. № 120, poz. 863), właściwym Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych za pośrednictwem komisji likwidacyjnej (art. 167).

Miesiące, za które opłacono składki w myśl powyższej ustawy, zalicza się do ubezpieczenia na wypadek braku pracy w myśl rozporządzenia niniejszego (art. 119) z uwzględnieniem wynagrodzenia służbowego, odpowiadającego tym składkom.

Minister Pracy i Opieki Społecznej ma prawo w pierwszym roku po wejściu w życie rozporządzenia niniejszego czasowo zawiesić lub złagodzić na korzyść ubezpieczonych warunki uzyskania świadczeń z powodu braku pracy.

Art. 160. Pracownicy umysłowi w rozumieniu rozporządzenia niniejszego, którzy:

- 1) w chwili wejścia w życie tego rozporządzenia ukończyli sześćdziesiąty piąty rok życia,
  - 2) posiadają obywatelstwo polskie w myśl art. 2, 3 i 10 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. № 7, poz. 44),
  - 3) są niezdolni do wykonywania swego zawodu,
  - 4) nie mają niezbędnych środków utrzymania,
- otrzymują zaopatrzenie w wysokości minimalnej renty inwalidzkiej, przewidzianej w rozporządzeniu niniejszem, o ile przynajmniej przez pięć lat przed nastaniem niezdolności do wykonywania swego zawodu pozostawali w zatrudnieniu, któreby w myśl rozporządzenia niniejszego uzasadniało obowiązek ubezpieczenia.

Członkowie rodziny, pozostali po osobach, które pobierały zaopatrzenie w myśl ustępu pierwszego, otrzymują zaopatrzenie w wysokości renty wdowiej względnie sieroczej, obliczonej w stosunku do minimalnej renty inwalidzkiej na warunkach, przewidzianych w tem rozporządzeniu, o ile nie mają niezbędnych środków utrzymania.

Zaopatrzenie wypłaca właściwy — ze względu na miejsce zamieszkania — Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych na rachunek Skarbu Państwa, który zwróci wyłożone na ten cel w pierwszym dziesięcioleciu od wejścia w życie tego rozporządzenia sumy w dziesięciu rocznych ratach z oprocentowaniem według stopy technicznej, płatnych zdołu, począwszy od jedenastego roku po wejściu w życie rozporządzenia niniejszego, sumy zaś wypłacone po

upływie pierwszych dziesięciu lat od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, zwraca Skarb Państwa właściwym instytucjom corocznie zdołu, z oprocentowaniem według stopy technicznej.

Art. 161. Pracownicy umysłowi, którzy w chwili wejścia w życie rozporządzenia niniejszego nie podlegaliby obowiązkowi ubezpieczenia w myśl tego rozporządzenia tylko z powodu ukończenia sześćdziesięciu lat życia, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia, o ile nie ukończyli jeszcze sześćdziesięciu pięciu lat.

Jeżeli osoby powyższe nie zostaną objęte obowiązkiem ubezpieczenia ze względu na postanowienia art. 2 punkt 1, lub art. 5 punkt 1, albo z tytułu ubezpieczenia nie nabędą prawa do renty z powodu nieosiągnięcia okresu, przewidzianego w art. 16 ust. 1 i 5, uzyskują one po ukończeniu sześćdziesiątego piątego roku życia prawo do zaopatrzenia, określonego w art. 160 i pod warunkami, wymienionymi tam w punktach 2 do 4; do pozostałych po nich członków rodziny ma zastosowanie postanowienie art. 160 ust. 2.

Składki, opłacone za osoby, które korzystają z zaopatrzenia w myśl ustępu poprzedniego, zalicza się na rachunek Skarbu Państwa.

Osoby, któreby z tego zaopatrzenia nie korzystały z powodu braku warunków, określonych w art. 160 ust. 1 punkty 2 i 4, mają prawo do zwrotu uiszczonych za nie składek, przewidzianych w art. 103; o ile zaś osoby te zmarły, nie podjąwszy składek, prawo do zwrotu przysługuje prawnym spadkobiercom.

Art. 162. Na obszarze m. st. Warszawy względnie województw, wymienionych w art. 154, wynikające z umowy z pracownikiem zobowiązanie pracodawcy do ponoszenia opłat za pracownika do towarzystwa ubezpieczeń, kasy przezorności, emerytalnej, zapomogowej i tym podobnych kas wzajemnej pomocy, względnie do bezpośredniej wypłaty przez pracodawcę świadczeń, w wypadkach przewidzianych w art. 1 punkty 2 do 4, zmniejsza się odpowiednio do ciężaru, przypadającego na niego z tytułu opłacania części składek w myśl art. 103 i 104.

Zobowiązanie pracownika do ponoszenia opłat do instytucji wyżej określonych lub bezpośrednio do rąk pracodawcy na częściowe pokrycie zapewnionych świadczeń w wypadkach, przewidzianych w art. 1 punkty 2 do 4, zmniejsza się o część składki, przypadającą na pracownika w myśl art. 103 i 104.

Art. 163. Do czasu utworzenia Kas Ubezpieczeń Społecznych funkcje tych kas, przewidziane w rozporządzeniu niniejszym, pełnią kasy chorych, utworzone na podstawie ustawy z dnia 19 maja 1920 r. (Dz. U. R. P. № 44, poz. 272), względnie — o ile chodzi o górnośląską część województwa śląskiego — na podstawie Ks. II Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy Niemieckiej z dnia 19 lipca 1911 r. (Dz. Ust. Rzeszy Niem. str. 509).

Art. 164. Do czasu utworzenia specjalnych organów, przewidzianych w art. 130, spory między pracodawcami, ubezpieczonymi lub uprawnionymi do świadczeń z jednej strony a Zakładem Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych z drugiej strony, o roz-

czenia, przysługujące w myśl rozporządzenia niniejszego, na obszarze województw: śląskiego, poznańskiego, pomorskiego, krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego rozstrzygają te władze, które w myśl dotychczas obowiązujących na danym obszarze przepisów są właściwe; przytem mają zastosowanie przepisy o postępowaniu, oraz przepisy o pokrywaniu kosztów postępowania, które obowiązywały przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego, ze zmianami, wprowadzonymi w ustępach 4 do 7 artykułu niniejszego.

Władza właściwa w myśl ustaw dotychczasowych dla spraw ubezpieczenia, określonego w art. 1 punkty 2 do 4, jest właściwą również dla spraw ubezpieczenia na wypadek braku pracy.

Na obszarze m. st. Warszawy oraz województw, wymienionych w art. 154, spory, wskazane w ustępie pierwszym, będą rozstrzygane w pierwszej instancji przez wojewodę, właściwego ze względu na miejsce ostatniego zatrudnienia ubezpieczonego, względnie przez Komisarza Rządu m. st. Warszawy, o ile miejsce ostatniego zatrudnienia ubezpieczonego znajduje się na obszarze m. st. Warszawy; w drugiej instancji sprawę te rozstrzyga Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Termin do wniesienia odwołań od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, dotyczących świadczeń emerytalnych, wynosi sześć miesięcy, od wszelkich innych decyzji — jeden miesiąc.

Terminy te liczy się od dnia doręczenia odnośnej decyzji.

Wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania odnośnej decyzji.

Od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych w sprawach:

- 1) świadczeń z powodu braku pracy,
- 2) wysokości, początku i końca świadczeń emerytalnych,
- 3) zwrotu składek i kapitalizacji rent,
- 4) wysokości składek,
- 5) należności dodatkowych (odsetki zwłoki, koszty upomnień)

przysługuje odwołanie tylko do pierwszej instancji, która decyduje ostatecznie.

Art. 165. Do czasu utworzenia zakładów w myśl art. 70 i ukonstytuowania się władz tych zakładów funkcje Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych na swoim dotychczasowym obszarze działania względnie na obszarze, określonym rozporządzeniem, wydanem na podstawie art. 70, pełnić będą:

- 1) Zakład Pensyjny dla Funkcjonariuszów we Lwowie,
- 2) Zakład Ubezpieczenia Urzędników Prywatnych w Poznaniu,
- 3) Zakład Ubezpieczenia Pracowników Umysłowych w Królewskiej Hucie.

Instytucje, wymienione w ustępie pierwszym, udziałem na zorganizowanie Zakładów (Zakładów) Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych na obszarze m. st. Warszawy i województw, wymienionych w art. 154, pożyczek oprocentowanych według stopy procentowej o połowę wyższej od stopy technicznej.

Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych na obszarze, wskazanym w ustępie drugim, zorganizuje

powołana w tym celu przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej komisja organizacyjna z prawami rady i zarządu, złożona z dziewięciu członków, a to: z trzech osób z pośród pracowników, zatrudnionych na tym obszarze, z trzech osób z pośród pracodawców, delegowanych przez centralne organizacje pracowników względnie pracodawców, oraz z trzech osób, mianowanych przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej. Prezesa komisji powołuje Minister Pracy i Opieki Społecznej z pośród członków komisji.

Działalność tej komisji kończy się z chwilą ukonstytuowania się powstałego z wyboru zarządu zakładu.

Art. 166. Właściwe Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, utworzone w myśl rozporządzenia niniejszego, przejmują wszelkie prawa i obowiązki instytucyj, wymienionych w artykule poprzednim, w całości lub części, ustalonej przez komisję likwidacyjną (art. 167) zależnie od liczby ubezpieczonych, przejętych przez nowoutworzony Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych po instytucji, poprzednio na danym obszarze działającej, od wysokości przysługujących im uprawnień do świadczeń ubezpieczeniowych, jak również od innych istotnych czynników, uznanych za takie przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej na wniosek komisji likwidacyjnej.

Art. 167. Dla przeprowadzenia likwidacji instytucyj ubezpieczeniowych, wymienionych w art. 150 i 165 ust. 1, utworzy Minister Pracy i Opieki Społecznej komisję likwidacyjną z pięciu członków, która w myśl postanowień rozporządzenia niniejszego i instrukcji Ministra Pracy i Opieki Społecznej uskuteczni zestawienie praw i zobowiązań tych instytucyj i stopniowo przekaże właściwemu Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych ich czynności.

Personel instytucyj, ulegających likwidacji (art. 150 i 165 ust. 1), ma pierwszeństwo do objęcia stanowisk w Zakładach Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych względnie w ich Związku.

XXXIX. Postanowienia końcowe.

Art. 168. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej, odnośnie zaś do art. 3 punkt 9 i art. 158 ust. 2 w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu i Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, z tym ostatnim również odnośnie do art. 5 punkt 9 i art. 6 punkt 1, odnośnie do art. 93 i 124 ust. ostatni w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, odnośnie do przepisów karnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Sprawiedliwości, odnośnie do art. 160 i 161 w porozumieniu z Ministrem Skarbu i odnośnie do art. 4 i 133 w porozumieniu z interesowanymi ministrami.

Upoważnia się Ministra Pracy i Opieki Społecznej do stopniowego wprowadzenia w życie postanowień rozporządzenia niniejszego w poszczególnych województwach i na obszarze m. st. Warszawy całkowicie lub stopniowo, tak co do poszczególnych działów ubezpieczenia, unormowanego rozporządzeniem niniejszym, jak i co do poszczególnych kategorii osób, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia.

Art. 169. Z chwilą zastosowania postanowień rozporządzenia niniejszego bądź do poszczególnych okręgów administracyjnych, bądź do poszczególnych działów ubezpieczenia, bądź wreszcie do poszczególnych kategorii osób, podległych obowiązkowi ubezpieczenia, tracą moc obowiązującą dotychczasowe przepisy, dotyczące ubezpieczenia, unormowanego rozporządzeniem niniejszym, o ile nie zostały utrzymane w mocy przejściowymi postanowieniami tego rozporządzenia.

Art. 170. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej z dniem 1 stycznia 1928 roku, postanowienia zaś art. 70, 99 punkt 1, 144, 165 ust. 2 i 3 i art. 167 wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych:
J. Piłsudski

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
Dr. Dobrucki

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romocki*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

Minister Poczty i Telegrafów: *Bogusław Miedziński*

912.

Rozporządzenie Ministra Skarbu

z dnia 29 października 1927 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w sprawie częściowej zmiany taryfy, zawierającej podział miejscowości na klasy.

Na mocy art. 26 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. R. P. № 79, poz. 550) zarządza się co następuje:

§ 1. Do części I załącznika do art. 23 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. № 79, poz. 550) wprowadza się następujące zmiany:

I. Wymienione w ustępie C. tegoż załącznika a) miasta Lubliniec i Rybnik, b) powiat krakowski